

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління та адміністрування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У ЗДІЙСНЕННІ
ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ»**

Студента 2 курсу 9м групи
спеціальності
281 «Публічне управління та
адміністрування»
спеціалізації
«Публічне управління та
адміністрування»

Бондаренко
Ольга
Вячеславівна

Науковий керівник:
д.е.н., доцент

Новікова
Наталія
Леонідівна

Гарант освітньої
програми:
д.н. держ. упр.,
професор
нау

Орлова
Наталія
Сергіївна

Київ 2019

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Загальні засади механізмів державного управління у здійсненні економічної політики.....	6
1.1. Теоретичні засади механізмів державного управління.....	6
1.2. Роль та функції механізмів державного управління у реалізації економічної політики держави.....	14
РОЗДІЛ 2. Особливості механізмів державного управління у здійсненні економічної політики в Україні (на прикладі Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України).....	24
2.1. Характеристика діяльності Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України.....	24
2.2. Критерії, аналіз та показники організаційно-економічного механізму державного управління у реалізації економічної політики.....	30
РОЗДІЛ 3. Шляхи підвищення ефективності реалізації механізмів державного управління у здійсненні економічної політики держави.....	44
ВИСНОВКИ.....	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	56
ДОДАТКИ.....	65

ВСТУП

Актуальність теми. Укріплення державності в Україні вимагає створення ефективних механізмів державного управління, які були б здатні створювати й управляти економічною системою країни відповідно до європейських стандартів соціально орієнтованих економік. Зазначені моделі покликані надавати національній економіці потужний потенціал подальшого розвитку. У цих умовах важливим стає наукове супроводження процесів управління розвитком економічних систем, які створюють матеріальне підґрунтя успішного функціонування усіх без винятку систем і процесів на загальнодержавному рівні. У структурі наукового супроводження особлива роль відводиться його методологічній складовій, яка значною мірою впливає на розвиток науки і практики державного управління економікою.

Сучасна кризова ситуація у вітчизняній економіці України потребує дієвих механізмів державного управління, які б враховували динаміку ринкового середовища, потребу в динамічному й ефективному реагуванні на зміни в економічному розвитку. Одним з найважливіших завдань на сьогоднішній день є вдосконалення різноманітних механізмів державного управління у здійсненні економічної політики. Механізм державного управління є системою, до складу якої входять необхідні елементи, що у сукупності створюють методологічний інструментарій регулювання економіки з боку держави. Зарубіжний досвід переконує, що перебудова сфери публічного управління можлива лише за умови використання наукових досліджень, зміни нормативно-правового забезпечення, а також створення ефективного інституційного середовища.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є вивчення теоретичних засад механізмів державного управління у здійсненні економічної політики держави та розробка рекомендацій щодо шляхів підвищення ефективності

реалізації механізмів державного управління.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких *завдань*:

- розглянути теоретичні засади механізмів державного управління;
- проаналізувати роль та функції механізмів державного управління у реалізації економічної політики держави;
- з'ясувати особливості механізмів державного управління у здійсненні економічної політики в Україні (на прикладі Міністерства розвитку економіки, торгівлі і сільського господарства України);
- дослідити критерії, аналіз та показники організаційно-економічного механізму державного управління у реалізації економічної політики;
- визначити шляхи підвищення ефективності реалізації механізмів державного управління.

Значний вклад у дослідження методології науки державного управління в Україні внесли В. Авер'янов, О. Белов, Б. Гаєвський, М. Головатий, В. Князєв, Б. Кравченко, Г. Мліков, В. Луговий, П. Надолішний, Н. Нижник, О. Оболенський, І. Розпутенко та ін. [56, с. 4]. Суттєві здобутки з методології державного управління сформувались у науковій школі в Національній академії державного управління при Президентові України, що стало підґрунтям формування методологічних засад державного і муніципального управління та ключовими напрямками розвитку економіки [56, с. 5]. Але структурні перетворення в економіці країни і високий динамізм суспільних процесів і надалі потребують розвитку методологічних знань з організації процесів державного управління у напрямі економічного розвитку. Це надає об'єктивності потребі подальшого пошуку і накопичення методологічних засад державного управління економікою, у т.ч. в контексті вивчення механізмів цього управління.

Об'єктом дослідження є процес створення механізмів державного управління у здійсненні економічної політики.

Предметом дослідження є теоретичні та прикладні аспекти механізмів державного управління у здійсненні економічної політики.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети випускної кваліфікаційної роботи та вирішення поставлених завдань використано низку загальнонаукових та спеціальних методів дослідження: метод системного підходу та історико-логічний метод – при дослідженні теоретичних аспектів механізмів державного управління; методи ретроспективного, порівняльного аналізу – при розгляді діяльності Міністерства економіки, торгівлі та сільського господарства; методи аналізу та синтезу, групування, узагальнення, перехід від абстрактного до конкретного – при розробці рекомендацій щодо шляхів підвищення ефективності реалізації механізмів державного управління.

Інформаційну базу випускної кваліфікаційної роботи становлять фахові джерела з проблематики державного управління й державного регулювання економіки і відповідного контролю, монографії, наукові розвідки та авторські статті, матеріали медіа тощо.

Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, які складаються із підрозділів, висновків, списку використаних джерел, а також додатків.

Основні положення випускної кваліфікаційної роботи відображені у статті: Король О. Механізми державного управління у здійсненні економічної політики. Публічне управління та адміністрування в умовах суспільних трансформацій. Збірник наукових статей. – 2019. – С. 206.

РОЗДІЛ 1. Загальні засади механізмів державного управління у здійсненні економічної політики

1.1. Теоретичні засади механізмів державного управління

Термін «механізм» досить часто використовується у різних сферах життєдіяльності. Це і «механізми державного управління», «механізми державного регулювання», «механізми реалізації державної політики», «організаційно-економічні механізми», «соціальні механізми», «правові механізми», «політичні механізми», «мотиваційні механізми», «ринкові механізми», «антикризові механізми», а також механізми, які стосуються конкретних сфер життєдіяльності (фінансово-кредитний механізм, валютний, механізм державного управління АПК, механізм державного управління ЗЕД і т. д.).

У науковій літературі термін "механізм державного управління" досить часто використовується, однак його зміст і структуру науковці і практики трактують по-різному. Базою цього визначення є поняття самого механізму, що означає внутрішню будову, систему чого-небудь.

Механізм державного управління – це складна управлінська категорія. Тракткування і аналіз цього терміну подано в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Зміст поняття «механізм державного управління»

Автор	Визначення механізму державного управління
Г. Астапова	Механізм управління – це система елементів організаційно-економічного впливу на процес управління
І. Булеєв	Механізм управління – це сукупність форм, методів та інструментів управління.
В. Авер'янов	Складові елементи механізму державного управління: - Система органів виконавчої влади - Сукупність правових норм, що регламентують організаційну структуру системи органів виконавчої влади і процеси її функціонування та розвитку

В. Бакуменко В. Князев	Механізми державного управління – це практичні заходи, засоби, важелі, стимули, за допомогою яких органи державної влади впливають на суспільство, виробництво, будь-яку соціальну систему з метою досягнення поставлених цілей.
Г. Атаманчук	Механізм державного управління – це складна система державних органів, організованих відповідно до визначених принципів для здійснення завдань державного управління. Механізм державного управління є «інструментом» реалізації виконавчої влади держави.

Джерело: складено автором за [8;9;13;17;18].

Проаналізувавши визначення наведені у таблиці 1.1 можна зробити висновок про те, що механізм державного управління — це система, що призначена для практичного здійснення державного управління та досягнення поставлених цілей, яка має певну структуру, методи, важелі та інструменти впливу на об'єкт управління з відповідним правовим, нормативним та інформаційним забезпеченням.

Усі механізми управління можна поділити на три типи: механізми-засоби (інструменти), механізми-системи (набір взаємопов'язаних елементів) та механізми-процеси (послідовність певних перетворень). Залежно від того, які саме проблеми і як вирішуються із застосуванням конкретного державного механізму управління, він може бути складним (комплексним) і включати в себе декілька самостійних механізмів.

Комплексний механізм державного управління може складатися із таких видів механізмів:

- економічного (механізми державного управління банківською, грошово-валютною, інвестиційною, інноваційною, кредитною, податковою, страховою діяльністю тощо);
- мотиваційного (сукупність командно-адміністративних та соціально-економічних стимулів, що спонукають державних службовців до високоефективної роботи);

- організаційного (об'єкти, суб'єкти державного управління, їх цілі, завдання, функції, методи управління та організаційні структури, а також результати їх функціонування);
- політичного (механізми формування економічної, соціальної, фінансової, промислової політики тощо);
- правового (нормативно-правове забезпечення: закони і постанови Верховної Ради України, укази Президента, постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України, а також методичні рекомендації та інструкції тощо) [19].

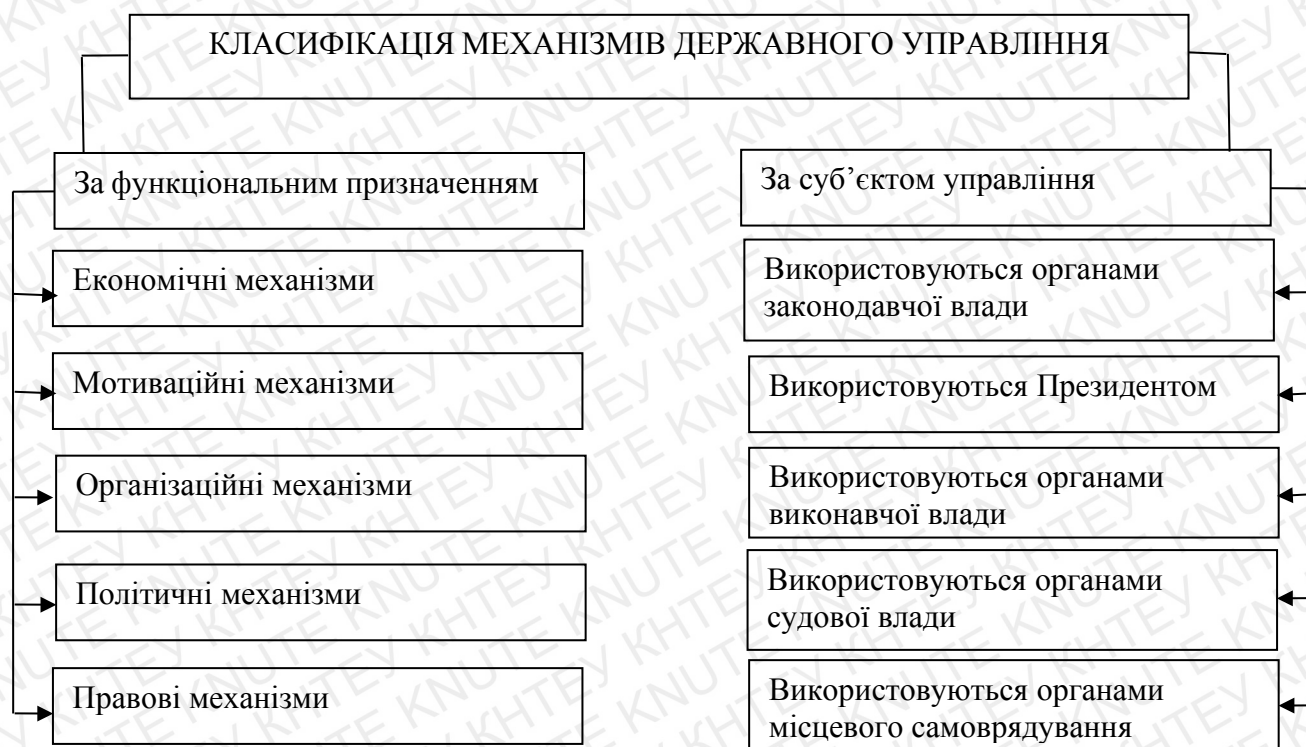

Рис. 1.1 Класифікація механізмів державного управління за функціональним призначенням та суб'єктом управління

Джерело: складено автором за [19].

Ми не можемо повністю погодитися з даною класифікацією. На нашу думку, до класифікації необхідно додати соціальні, як окремий вид механізмів, а також, розробку економічної політики ми б віднесли до економічних механізмів, а не до політичних.

Основу ефективних механізмів економічної політики держави повинна

становити система принципів їх формування. При формуванні механізмів національної економічної політики необхідно, у першу чергу, дотримуватися принципу науковості, під яким розуміється використання досягнень світової й вітчизняної економічної науки й практики. На сучасному етапі розвитку суспільства формування механізмів економічної політики вимагає фундаментальних знань у галузі механізмів дії інструментів і методів досягнення поставлених цілей.

Сучасні механізми державного управління економічною політикою мають стати науковими, оскільки тільки засновані на теоретичній базі практичні заходи можуть мати успіх. Разом із тим, ефективність механізмів державного управління економічною політикою багато у чому обумовлена системним підходом до їх формування, тому необхідно дотримуватися принципу системності, що передбачає наявність чіткої певної сукупності цілей, відповідних до цих цілей інструментів і відповідальних за досягнення цілей державних органів. Тобто необхідною є така модель економічної політики держави: завдання – механізми й методи – інститути.

Загалом перед тим як обирати напрями економічної політики держави та методи державного регулювання економіки, доцільно визначитися з тим, які при цьому будуть застосовані нові ринкові механізми й обрана нова економічна політика, що буде істотно відрізнятися від традиційної. Також є потреба у пошуку відповіді на питання, чи буде механізм державного регулювання модельований із врахуванням найкращого світового досвіду.

У процесі формування механізмів державного управління економічною політикою особливе значення має вибір цілей і відповідних їм інструментів.

До цілей механізмів державного управління економічною політикою висуваються певні вимоги. По-перше, мають висуватися тільки ті цілі, реалізацію яких не може забезпечити ринок. По-друге, мета повинна бути кількісно вимірною, що дасть можливість контролювати її виконання.

Цільова спрямованість механізмів державного управління економічною політикою являє собою постановку раціональних цілей і завдань,

обумовлених необхідністю одержання максимально можливих результатів при мінімальному використанні засобів платників податків виходячи з орієнтацій, які задані публічною владою.

Формулювання цілей механізмів економічної політики відображає усвідомлені потреби й особливо інтереси суспільства у напрямі до досягнення бажаного блага, що відбувається за допомогою спрямовуючих зусиль держави.

На практиці постановка цілей залежить від досягнутого рівня соціально-економічного розвитку країни, історико-національних традицій. У різних країнах існують свої пріоритети, переваги відносно державних устремлінь уряду, що відображають позицію, суспільну думку, панівні політичні переконання. Завдання можуть бути взаємозалежні, взаємообумовлені, але часто суперечні один одному. Конфліктність цілей вирішується шляхом компромісу: пріоритет віддається цілі, невиконання якої загрожує найбільшою небезпекою для економіки.

Виходячи із системи цілей, визначаються основні завдання механізмів економічної політики, сформовані у дві групи.

Перша – забезпечення й підтримка функціонування ринкової системи: створення правової бази (захист права власності, законодавче регулювання взаємин між споживачами, виробниками, найманими робітниками); надання послуг (підтримка громадського порядку, запровадження системи стандартів виміру ваги і якості продуктів, організація грошового обігу), що сприяють ефективній роботі ринкової системи; захист конкуренції і боротьба з монополізмом.

Друга пов'язана із посиленням ринкової системи й модифікаціями її функціонування: завдання економічної стабілізації, що передбачає стимулювання економічного росту та контроль над рівнем безробіття й інфляції; перерозподіл ресурсів у випадку, коли ринкова економіка не в змозі виготовити ті чи інші товари й послуги; вирішення проблеми економічної нерівності.

Завдання механізмів політики держави фіксують напрямок якісних і кількісних змін в економічній системі суспільства. Для їхнього досягнення держава використовує різні інструменти й методи. Під інструментами економічної політики держави розуміються засоби, важелі державного впливу на економіку, а під методами – способи цілеспрямованого використання інструментів.

Сукупність адміністративних важелів охоплює ті регулюючі дії, які пов'язані із забезпеченням правової інфраструктури. Завдання заходів, що вживаються при цьому – у створенні найбільш розумних для приватного сектору правових рамок умов. Інституціональні інструменти економічної політики впливають на економіку – шляхом створення організаційно-інституціональних структур, включаючи формування виконавчих структур державної влади, створення й підтримка державного сектору, підготовку економічних програм і прогнозів, підтримку дослідних центрів тощо. До найважливіших економічних інструментів відносять складові фінансового й кредитно-грошового механізмів. У співвідношенні їх використання багато чого залежить від домінантної у цей момент теоретичної концепції макроекономічного регулювання.

Розробка механізмів економічної політики невіддільна від інтересів суспільства й окремих його членів. Е. Аткинсон і Дж. Стігліц відзначають, що якщо інтереси членів суспільства можна було б розглядати як інтереси «типового індивіда», тоді роль держави скоротилася б до функції ефективного виконання погоджених рішень. Тільки шляхом точного моделювання відмінностей великого масиву економічних інтересів можна розглядати державу в її головній ролі механізму, завдяки якому конфліктуючі інтереси перетворюються у колективні рішення [11, с. 205].

У процесі розробки механізмів економічної політики повинні аналізуватися всі інтереси, яких будуть стосуватися ухвалені рішення. Індивіди, як вважає Дж. Бьюкенен, погодяться підкоритися примусу з боку держави тільки у тому випадку, якщо кінцеві результати політичного

«обміну» відповідають їхнім інтересам [14, с. 20]. Механізми економічної політики можуть бути успішними у випадку виконання наступних умов: врахування позицій різних соціальних груп та їх реакції на запропоновані рішення; чесність і прозорість у визначенні реальних проблем; суспільні дискусії й суспільний контроль на етапах формування й реалізації.

Таким чином, зміст розробленої політики має бути планом співвідношення цілей, інструментів, ресурсів і перешкод. Слід враховувати, що практично будь-яке політичне рішення передбачає опір, і не тільки з боку політичної опозиції. Реалізація механізмів економічної політики вимагає безпосередньої роботи із групами інтересів, які виграють або програють у випадку втілення політичних рішень, для одержання їх максимальної підтримки.

Реалізація механізмів державної політики – це процес використання технологічних заходів і методів управління, обумовлених необхідністю здійснення політичних цілей і рішень. Цей етап економічної політики найбільш безпосереднім чином пов'язаний з інституційною взаємодією владних організацій з економічними суб'єктами.

Наявна реалізація економічної політики передбачає ефективну комунікацію владних організацій із суспільством із приводу змісту політики, механізмів реалізації відповідних рішень та їх наслідків.

Для успішної реалізації економічної політики держави також необхідно слідувати ряду принципів. Оскільки можливість оптимального впливу на носіїв економічної політики держави виникає тільки в умовах стабільного й передбачуваного інституціонального середовища, то необхідно дотримуватися принципу стабільності й послідовності. Однак стабільність не означає стаціонарність. Внаслідок того, що економічна політика держави повинна виконувати не тільки поставлені стратегічні цілі, але й бути направлена на вирішення виникаючих поточних проблем, то потрібно дотримуватися принципу гнучкості. Разом із тим, економічні перетворення повинні носити еволюційний, послідовний характер, тому потрібно

враховувати принцип поступовості. Водночас у силу того, що для досягнення позитивних результатів економічна політика повинна бути максимально наближеною до реальності, ставити й досягати розумні, реальні цілі, то слід керуватися принципом прагматизму [11, с. 220].

Отже, механізм державного управління — це система, що призначена для практичного здійснення державного управління та досягнення поставлених цілей, яка має певну структуру, методи, важелі, інструменти впливу на об'єкт управління з відповідним правовим, нормативним та інформаційним забезпеченням.

У науковій літературі відсутня чітка дефініція механізму державного управління у здійсненні економічної політики, оскільки вказане поняття має враховувати нестійке становище сучасної національної економіки, її кризовий стан і водночас динамічність. З огляду на вказане у кожній країні механізми управління економікою мають бути унікальними й адаптованими до будь-яких змін завдань економічної політики держави. Тому інструментарій механізмів економічної політики має у повній мірі відповідати вимогам сьогодення і формувати теоретичне підґрунтя державного управління економікою.

Здійснивши теоретичний аналіз механізмів управління у здійсненні економічної політики держави, ми дійшли до висновку, що власне процес формування державної економічної політики повинен передбачати проведення аналізу, постановку чітких цілей, формулювання конкретних задач, а також визначення основних напрямів політики, за допомогою яких будуть здійснюватися заходи, у т.ч. формування базових засад вказаної політики.

Підсумовуючи зазначене вище - механізм державного управління являє собою комплексну систему державного управління, складовими якої є конкретні механізми управління (економічний, мотиваційний, політичний, правовий та ін.), які в сукупності здатні забезпечити збалансоване та ефективне функціонування єдиного державного механізму.

1.2. Роль та функції механізмів державного управління у реалізації економічної політики держави

Сучасна держава являє собою складну організаційну структуру, ефективність діяльності якої багато у чому визначається ефективністю системи державного управління. Стабільний і поступальний розвиток нашої країни пов'язаний із модернізацією системи державного управління. У свою чергу, державне управління являє собою менеджмент у сфері організації й функціонування держави.

Слід зазначити, що управління є найдавнішим видом людської діяльності, що зародився одночасно з появою перших людських суспільств. Характеризуючи навколишній світ, звичайно виділяють три його компоненти: живу природу (біологічна система), неживу природу (технічна система) і людське суспільство (соціальна система). Найбільшу складність представляє управління соціальною системою, пов'язаної, на відміну від технічної й біологічної систем, з людьми, об'єднаними в соціальні організації, поза якими індивід існувати не може. Соціальне управління являє собою феномен, невід'ємне пов'язаний з існуванням людського суспільства. Під соціальним управлінням розуміють керування суспільними процесами з метою забезпечення сталого розвитку соціальних систем.

У системі соціального управління розрізняють комерційне, суспільне, державне й муніципальне управління. Комерційне управління являє собою управління в комерційних організаціях, метою діяльності яких є одержання прибутку і її розподіл між учасниками. Суспільне управління виступає як управління у суспільних об'єднаннях і некомерційних організаціях. Муніципальне управління – управління на місцевому рівні. Державне управління у широкому змісті – це управління у сфері організації й функціонування держави. Державне управління у вузькому змісті – організуюча діяльність спеціальної групи структур – органів виконавчої влади.

Державне регулювання, що забезпечує реалізацію економічних функцій держави, здійснюється за допомогою проведення економічної політики, яка, у свою чергу, реалізується через певний набір економічних механізмів.

Економічна політика являє собою систему цілеспрямованих заходів держави у сфері управління економікою; процес реалізації суспільних інтересів, сформованих у контексті певних цінностей і потреб [56, с. 65].

Необхідність державного втручання у ринкові механізми господарювання обумовлює необхідність теоретичного обґрунтування сутності, змісту, ролі й місця механізмів державного управління у реалізації економічної політики держави [48, с. 220].

Механізм державного управління у здійсненні економічної політики можна представити у вигляді схеми (рис.1.2)

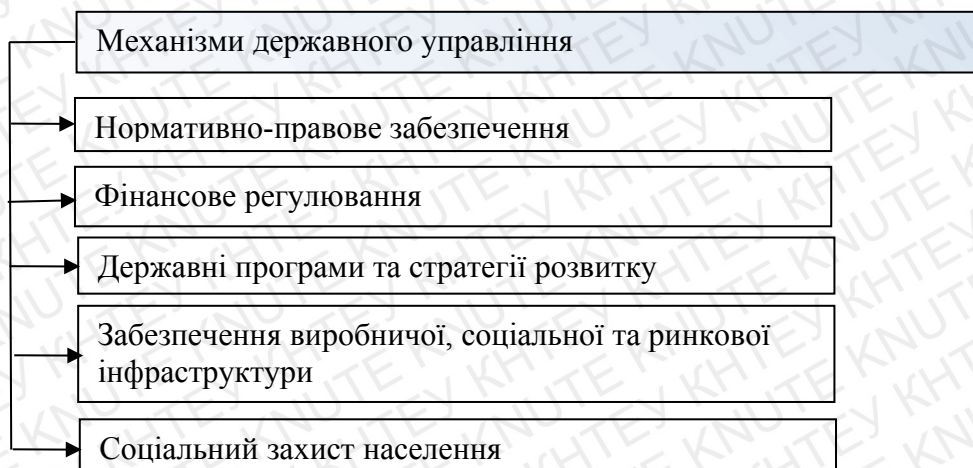

Рис. 1.2 Структура механізму державного управління

Організаційну структуру механізмів державного управління проаналізовано, виходячи з позиції, що це ієрархія його складових, які забезпечують виконання певних функцій, необхідних для досягнення цілей управління, а також сукупність правил та обмежень взаємодії складових.

Описувати організаційну структуру механізмів державного управління науковці найчастіше починають з визначення їх елементів. Так, Р. Рудніцька у механізмі державного управління виділяє такі основні елементи: важелі, методи, політика, інструменти, правове, нормативне та інформаційне забезпечення [45].

Л. Приходченко виділяє в механізмі державного управління цільову, нормативно-правову, організаційну, економічну та інформаційну складові. Первинним елементом структури механізму, призначення якого полягає в достатній конкретизації загальної мети управління – є цільова складова, яка забезпечується її декомпозицією (поділу на складові частини) та побудови її ієрархічної структури (дерево цілей). Важливою характеристикою даної складової є те, що функції державного управління походять від цілей і дають змогу вирішувати покладені завдання, цілеспрямовано впливаючи на об'єкт управління [92]

Так як право виступає основою задля досягнення високого рівня ефективності управлінської діяльності Л. Приходченко пояснює необхідність визначення наступної складової механізму державного управління – нормативно-правової, де нормативна частина формується за рахунок розпоряджень та рішень місцевих органів влади, а правова частина визначає всю можливу сукупність режимів функціонування. При цьому вона вказує, що зміна правових актів відбувається набагато повільніше, ніж нормативних, чим обґрунтовується більш вагоме значення останніх для функціонування механізму державного управління. В цілому ж нормативно-правова складова забезпечує органічний взаємозв'язок між системою управління місцевого, регіонального та державного рівня.

Виокремлення організаційної частини механізму державного управління пояснюється спеціалізацією органів державної влади, що проявляється в раціональному розподілі повноважень та спеціалізації функцій державного управління. Завдання організаційної складової полягає у визначенні прав, компетенції, обов'язків та відповідальності в процесі формування і прийняття управлінських рішень. Зв'язок між нормативно-правовою і організаційною складовими проявляється в тому, що правові документи стосовно розподілу компетенції встановлюють певні межі, але не визначається внутрішній зміст. Останнє якраз і відбувається в процесі функціонування організаційної складової.

Необхідність виділення економічної складової механізму державного управління Л. Приходченко пояснює тим, що економічний розвиток держави в цілому, регіону чи певної території, являється базою послідовного підвищення соціального рівня життя населення. Вона вказує, що процес управління, як сукупність процедур перетворення інформації, є процесом інформаційного обміну. Отже, необхідною складовою механізму державного управління є інформаційна складова, яка має наскрізний характер дії [92].

Ю. Кунєв визначає структуру механізму державного управління як 6 частин [93]:

цільова складова – сукупність всіх цілей, для реалізацію яких спрямовується управлінська діяльність;

функціональна складова – види управлінської діяльності, які є необхідними для виконання основних функцій організації;

методологічна частина – методи, які використовують під час виконання всіх видів управлінської діяльності, тобто дозволяють забезпечити виконання функціональної частини;

складова, яка показує сукупність принципів – норми або правила, по яким необхідно виконувати успішну управлінську діяльність;

інструментальна складова – управлінські повноваження, рішення, засоби інформаційно-матеріально-енергетичного впливу на об'єкт управління;

технологічна складова – технологія підготовки, прийняття та виконання управлінських рішень.

Ю. Кунєв відзначає, що перераховані складові механізму державного управління мають складну багаторівневу організацію, тому його складно зобразити у вигляді схеми.

Проаналізувавши позиції, запропоновані науковцями, щодо складових механізму державного управління, ми можемо виділити основні його частини: цілі, функції, суб'єкти управління, методи (способи), інструменти, норми, принципи, стимули та ресурси. Цілі та функції механізму державного

управління при здійсненні економічної політики взаємопов'язані, другі є похідними від перших. Ціль, як визначальна складова механізму, ми визначаємо як базовий результат управлінської діяльності.

Щодо визначення функцій механізму управління, ми звернемося до думки науковців Г. Атаманчука та Ю. Кунєва:

- реальний, силовий, цілеспрямований, організуючий і регулюючий вплив на явище, яким управляють, відношення, стан, на який останні реагують і який сприймають [18];
- спеціалізована частина управлінських дій, які можна охарактеризувати як типові, регулярні і стабільні види діяльності суб'єкта управління, що відрізняються однорідністю цілей або дій [93].

Як і цілі функції можуть бути складними, тобто ділитися на підфункції, та простими, які не передбачають підфункцій.

Характеристики механізму державного управління у реалізації економічної політики держави:

- держава являється соціальним інститутом, який створено людьми, отже, і всі механізми держави є продуктами діяльності людини;
- механізми державного управління завжди мають чітко визначену мету і функціональний характер, механізми державного управління передбачають однобічний і цілеспрямований вплив держави на суспільно-політичні та економічні процеси з конкретно визначеним напрямом впливу;
- механізми державного управління обумовлюють жорсткі взаємозв'язки та правила взаємодії, усталеності керованого процесу;
- функціонування механізмів державного управління в ідеалі спрямоване на певний автоматизм, закріплені вміння й навички державних службовців щодо виконання у певних ситуаціях відповідних їм дій;
- побудова механізмів державного управління носить структурно-функціональний характер;
- механізми державного управління мають системний вимір – за їх

допомогою держава вирішує ту чи іншу проблему суспільного розвитку[48, с. 21-23].

Так як розробка економічної політики є одним з механізмів державного управління при здійсненні економічної діяльності, слід розрізняти процес розробки й процес реалізації економічної політики. Якщо неокласична теорія суспільного вибору у центр дослідження поставила процес розробки економічної політики – політичний механізм формування економічних рішень, то кейнсіанська теорія об'єктом свого дослідження вважала, головним чином, процес реалізації макроекономічної політики.

Розробкою політики слід вважати процес визначення цілей, пріоритетів, завдань, кількісних і тимчасових характеристик, конкретних виконавців і необхідних ресурсів.

Розробка економічної політики – це прийняття державних рішень, пов'язаних із законодавчим процесом і оперативним управлінням з боку органів виконавчої влади. Розробка економічної політики держави полягає в її науковому обґрунтуванні, врахуванні необхідності забезпечення соціально-економічної стабільності й розвитку країни. Це передбачає наукове визначення цілей, завдань і пріоритетів, що відображають потреби й інтереси суспільства, вибір механізмів й інструментів її практичної реалізації. Складності розробки економічної політики обумовлюють необхідність дотримання певних вимог, яким повинні відповідати цей процес і зміст самої політики.

Основу ефективної економічної політики держави повинна становити система принципів її формування. При формуванні економічної політики держави необхідно, у першу чергу, дотримувати принципу науковості, під яким розуміється використання досягнень світової й вітчизняної економічної науки й практики. На сучасному етапі розвитку суспільства побудова економічної політики держави вимагає фундаментальних знань у сфері механізмів дії інструментів і методів досягнення поставлених цілей. Сучасна економічна політика держави повинна стати науковою, оскільки тільки засновані на теоретичній базі практичні заходи можуть мати успіх. Разом із тим,

ефективність економічної політики багато в чому обумовлена системним підходом до її формування, тому необхідно дотримуватися принципу системності, що передбачає наявність чіткої певної сукупності цілей, відповідних до цих завдань інструментів і відповідальних за досягнення цілей державних органів, тобто потрібна наступна модель економічної політики держави: завдання – інструменти й методи – інститути.

У процесі формування економічної політики особливе значення має вибір цілей і відповідних ним інструментів.

До цілей економічної політики висувають певні вимоги. По-перше, повинні ставитися тільки ті завдання, реалізацію яких не може забезпечити ринок. По-друге, мета повинна бути кількісно вимірною, що дасть можливість контролювати її виконання.

Цільова спрямованість економічної політики являє собою постановку раціональних цілей і завдань, обумовлених необхідністю одержання максимально можливих результатів при мінімальному використанні коштів платників податків, виходячи з орієнтацій, заданих публічною владою.

Формулювання цілей економічної політики відображає усвідомлені потреби й особливо інтереси суспільства у напрямку до досягнення бажаного блага, що відбувається за допомогою керуючих зусиль держави.

Унаслідок того, що економічна політика держави містить множину цілей, між якими існує ієрархічна співпорядкованість, науковцями запропонована «піраміда цілей» [45, с. 19]. На глобальному рівні виявлена основна, вища мета, яка більш конкретно розкривається через цілі другого порядку. Однак, у зв'язку з тим, що і їх важко визначити кількісно, на практиці вони розгортаються в систему конкретних кількісних цільових показників.

На практиці постановка цілей залежить від досягнутого рівня соціально-економічного розвитку країни, історико-національних традицій. У різних країнах існують свої пріоритети, переваги відносно державних устремлінь уряду, що відображають позицію, домінуючу суспільну думку й політичні переконання. Завдання можуть бути взаємозалежні, взаємообумовлені, але

часто суперечні один одному. Конфліктність цілей вирішується шляхом компромісу: пріоритет віддається завданню, невиконання якого загрожує найбільшою небезпекою для економіки.

Виходячи із системи цілей, визначаються основні завдання економічної політики, сформовані у дві групи. Перша – забезпечення й підтримка функціонування ринкової системи: створення правової бази (захист права власності, законодавче регулювання взаємин між споживачами, виробниками, найманими працівниками); надання послуг (підтримка громадського порядку, запровадження системи стандартів виміру ваги і якості продуктів, організація грошового обігу), що сприяють ефективній роботі ринкової системи; захист конкуренції й боротьба з монополізмом. Друга пов'язана з посиленням ринкової системи й модифікаціями її функціонування: завдання економічної стабілізації, що передбачає стимулювання економічного росту й контроль над рівнем безробіття й інфляції; перерозподіл ресурсів у випадку, коли ринкова економіка не у змозі виготовляти ті або інші товари й послуги; розв'язання проблеми економічної нерівності.

Завдання економічної політики держави фіксують направлення якісних і кількісних змін в економічній системі суспільства. Для їхнього досягнення держава використовує різні інструменти й методи. Під інструментами економічної політики держави розуміються засоби, механізми державного впливу на економіку, а під методами – способи цілеспрямованого використання інструментів.

Сукупність адміністративних механізмів охоплює ті регулюючі дії, які пов'язані із забезпеченням правової інфраструктури. Завдання ухвалених заходів (у рамках механізмів) при цьому – у створенні найбільш розумних для приватного сектору правових рамок умов. Інституціональні інструменти економічної політики впливають на економіку шляхом створення організаційно-інституціональних структур, включаючи формування виконавчих структур державної влади, створення й підтримка державного сектору, підготовку економічних програм і прогнозів, підтримку дослідних центрів

тощо.

До найважливіших економічних інструментів відносять складові фінансового й кредитно-грошового механізмів. У співвідношенні їх використання багато чого залежить від домінуючої на цей момент теоретичної концепції макроекономічного регулювання.

Розробка економічної політики невіддільна від інтересів суспільства й окремих його членів. Е.Аткінсон і Дж.Стігліц відзначають, що якщо інтереси членів суспільства можна було б розглядати як інтереси «типового індивіда», тоді роль держави скоротилася б до функції ефективного виконання погоджених рішень. Тільки шляхом точного моделювання відмінностей великого масиву економічних інтересів можна розглядати державу в її головній ролі механізму, завдяки якому конфліктуючі інтереси перетворюються в колективні рішення [64, с. 39].

У процесі розробки економічної політики повинні аналізуватися всі інтереси, яких будуть стосуватися ухвалені рішення. Індивіди, за словами Дж. Бьюкенена, погодяться підкоритися примусу з боку держави тільки в тому випадку, якщо кінцеві результати політичного «обміну» відповідають їхнім інтересам [64, с. 40]. Економічна політика може бути успішною у випадку виконання наступних умов: урахування позицій різних соціальних груп і їх реакції на запропоновані рішення; чесність і прозорість у визначенні реальних проблем; суспільні дискусії й суспільний контроль на етапах формування й реалізації.

Таким чином, зміст розробленої політики повинне бути планом співвідношення цілей, інструментів, ресурсів і загроз (перешкод). Слід враховувати, що практично будь-яке політичне рішення передбачає опір, і не тільки з боку політичної опозиції. Реалізація економічної політики вимагає безпосередньої роботи із групами інтересів, які виграють або програють у випадку втілення політичних рішень, для одержання їх максимальної підтримки [31, с. 40].

Реалізація державної політики – це процес використання технологічних

заходів і методів управління, обумовлених необхідністю здійснення політичних цілей і рішень. Цей етап економічної політики найбільш безпосереднім чином пов'язаний з інституціональною взаємодією владних організацій з економічними суб'єктами.

Діюча реалізація економічної політики передбачає ефективну комунікацію владних організацій із суспільством із приводу змісту політики, механізмів реалізації відповідних рішень та їх наслідків.

Для успішної реалізації економічної політики держави також необхідно слідувати ряду принципів. Оскільки можливість оптимального впливу на носіїв економічної політики держави виникає тільки в умовах стабільного й передбачуваного інституціонального середовища, то необхідно дотримувати ся принципу стабільності й послідовності. Однак стабільність не означає стаціонарність. Внаслідок того, що економічна політика держави повинна виконувати не тільки поставлені стратегічні цілі, але й бути спрямована на вирішення виникаючих поточних проблем, то потрібно дотримуватися принципу гнучкості. Разом із тим, усі економічні перетворення повинні носити еволюційний, послідовний характер, тому потрібно враховувати принцип поступовості. А в силу того, що для досягнення позитивних результатів економічна політика повинна бути максимально наближеною до реальності, ставити й досягати розумні, реальні цілі, то слід керуватися принципом прагматизму.

РОЗДІЛ 2. Особливості механізмів державного управління у здійсненні економічної політики в Україні (на прикладі Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України)

2.1. Характеристика діяльності Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України

Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України.

Таблиця 2.1

Організаційна структура Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України

Міністр розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України				Державний секретар Міністерства
	Відділ забезпечення роботи Міністра (патронатна служба)			Сектар забезпечення роботи Державного секретаря Міністерства
Перший заступник Міністра	Заступник Міністра	Заступник Міністра	Заступник Міністра – Торговий представник України	Юридичний департамент
Секретар забезпечення роботи першого заступника Міністра	Секретар забезпечення роботи заступника Міністра	Секретар забезпечення роботи заступника Міністра	Секретар забезпечення роботи заступника Міністра-Торгового представника України	Департамент персоналу
Департамент управління державною власністю	Департамент стратегічного розвитку сектору оборони та безпеки	Департамент економічної стратегії та макроекономічного прогнозування	Департамент міжнародного торговельно-економічного співробітництва та європейської інтеграції	Департамент розвитку інформаційно комунікаційних технологій, документообігу та електронних сервісів

Продовження таблиці 2.1

Департамент регулювання публічних закупівель	Департамент технічного регулювання	Департамент регулювання зовнішньоекономічної діяльності	Департамент торговельного захисту	Департамент фінансової роботи та господарського забезпечення
Департамент розвитку підприємництва та регуляторної політики	Департамент інтелектуальної власності	Департамент туризму та курортів	Департамент доступу до ринків та взаємодії СОТ	Режимно-секретне управління
Департамент промислової політики		Департамент залучення інвестицій	Департамент розвитку експорту	Управління внутрішнього аудиту
Департамент державних інвестиційних проєктів та підтримки розвитку				Управління взаємодії з органами державної влади та зв'язків з громадськістю

Джерело: складено автором за [32].

Стратегічним планом діяльності Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України визначено місію міністерства – створення умов для забезпечення конкурентоспроможності економіки України як основи для стійкого економічного зростання та підвищення стандартів і якості життя населення. На реалізацію цієї місії, а також забезпечуючи скоординованість своїх дій із цілями та пріоритетами Середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року, Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України визначило три стратегічні цілі, а саме:

- Стратегічна ціль 1. «Розвиток конкуренції, малого та середнього бізнесу»;
 - Стратегічна ціль 2. «Створення умов для технологічного прориву»;
 - Стратегічна ціль 3. «Створення умов для економічної незалежності»
- [32, с. 2].

Міністерство, ґрунтуючись на європейських принципах: забезпечення

відкритості діяльності, участі громадськості, підзвітності та послідовності в реалізації політики, а також на виконання норм Законів України «Про центральні органи виконавчої влади» та «Про державну службу», забезпечує постійне звітування про свою діяльність та відповідно прогрес у досягненні визначених цілей.

На виконання цілей, визначених Стратегічним планом, у 2018 році міністерством було розроблено 136 заходів, з них виконано 93 (68%). Для оцінки ефективності виконання заходів зазначеного плану та вимірюваності досягнення цілей було визначено 44 індикатори, з яких наразі досягнуто 14 (по 15 індикаторам на даний час дані відсутні). У рамках реалізації стратегічних цілей Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України було розроблено і прийнято Урядом 5 законопроектів (з яких Верховною Радою України прийнято 3 та 2 законопроекти зареєстровані у Верховній Раді України) та 62 акти Кабінету Міністрів України, видано 36 наказів Міністерства [32, с. 5].

Результатом функціонування Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України та втілення міністерством продуманих механізмів розвитку економіки стали досить динамічні темпи економічного розвитку нашої держави у 2018 році. У зазначеному році зростання ВВП прискорилося до 3,2% (за оцінками Міністерства на основі даних Держстату щодо динаміки ВВП протягом 4-х кварталів), а інфляційні процеси на споживчому ринку сповільнились до однозначних чисел вперше після 2013 року і склали 9,8% у розрахунку грудень до грудня (додаток А) [32, с. 6].

Така динаміка основних макропоказників повністю відповідає останньому прогнозу, розробленому Міністерством у липні 2018 року (в рамках підготовки прогнозу на 2019-2021 роки, в якому у якості бази розрахунку було враховане реальне зростання ВВП у 2018 році на рівні 3,2%, а інфляція – на рівні 9,9%). Тобто розвиток економіки набуває рис прогнозованості, що разом із закріпленням основних позитивних тенденцій

двох попередніх років можна розглядати як підтвердження сталості і незворотності обраного шляху в напрямку реформування економіки та поступової інтеграції до ринків економічно розвинених країн Європи та Світу.

Прогнозоване зростання ВВП і доходів населення на фоні істотного зниження темпів інфляції, підкріплене додатнім (вже четвертий рік поспіль) сальдо платіжного балансу та активними інвестиційними процесами є надійним підґрунтям подальшої розбудови ефективного ринкового середовища та покращання добробуту населення України [32, с. 6].

Продовження дій Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України України, спрямованих на підвищення доходів населення, крім іншого, характеризувалося черговим підвищенням розміру мінімальної заробітної плати з 1 січня 2018 року до 3723 гривень. Ці дії практично не погіршили внутрішню інфляційну динаміку, в той час як, навпаки, стимулювали розширення споживчого попиту та зростання виробничої активності окремих видів економічної діяльності.

Загалом, помітно стримана динаміка інфляційних процесів була цілком співставною з іншими макроекономічними показниками розвитку України, а характер та певні риси загальних процесів формування внутрішніх цін підтверджують посилення ринкових тенденцій та поступову оптимізацію процесів формування цін із зменшенням чутливості загальної цінової динаміки до локальних секторальних шоків.

На фоні істотного зниження споживчої інфляції у порівнянні з попереднім роком мало місце зростання реальної заробітної плати на 12,5%.

За розрахунками Міністерства, на базі попередніх квартальних даних Держстату, за підсумком 9 місяців 2018 року частка оплати праці у структурі ВВП зросла на 1,8 в.п. порівняно з даними за 9 місяців 2017 року та становила 41,9% (для порівняння за розрахунками Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України на базі квартальних даних Євростату частка оплати праці у ВВП у групі країн ЄС-28 за 9 місяців

2018 року складала 47,1%) [32, с. 7].

Поряд зі зростанням рівня оплати праці у 2018 році продовжилися процеси зменшення кількості неформально зайнятого населення, що, з одного боку, може свідчити про наявність процесів детінізації оплати праці за рахунок впровадження реформ у сфері оплати праці, з іншого – відображати процеси трудової міграції за межі України.

У 2018 році тривала позитивна динаміка продуктивності праці, що було започатковано у III кварталі 2015 року. Так, враховуючи інтенсифікацію виробництва в умовах високої інвестиційної активності суб'єктів господарювання впродовж останніх років, за 9 місяців 2018 року, за розрахунками Міністерства на базі квартальної звітності Держстату, продуктивність праці одного зайнятого збільшилась на 2,1% (порівняно з відповідним періодом попереднього року), що супроводжувалось зростанням ВВП [32, с. 8].

Інвестиційну складову економічного розвитку у 2018 році можна вважати чи не основною рисою закріплення позитивних тенденцій та ознакою їх сталості. Так, зростання капітальних інвестицій у 2018 році становило 16,4%.

Підтримкою інвестиційної активності суб'єктів економічної діяльності було продовження процесів реформування економіки, відносна макроекономічна стабільність, зменшення інвестиційних ризиків та підвищення інвестиційної привабливості, сприятлива зовнішня цінова кон'юнктура.

Близько третини капітальних інвестицій спрямовувалося в машини, обладнання та інвентар. Також спостерігалось збільшення частки освоєних капітальних інвестицій в нематеріальні активи (з 3,7% у січні-грудні 2017 року до 6,7% у січні-грудні 2018 року), зокрема програмне забезпечення та бази даних, права на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторські та суміжні права, патенти ліцензії, концесії тощо [32, с. 9].

Це в умовах інтенсифікації виробничих процесів, активізації державної

інвестиційної політики, збільшення обсягів інвестування інфраструктурних проектів, поширення кооперації між виробниками позначилося на формуванні значної питомої ваги освоєння капітальних інвестицій підприємствами промисловості та транспорту й зв'язку.

Загалом реальне зростання основної складової інвестиційного попиту - валового нагромадження основного капіталу (ВНОК) - за розрахунками Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України на базі квартальної звітності Держстату, за підсумком 9 місяців 2018 року становило 13,1%, а його частка у загальному обсязі ВВП збільшилася до 15,5% порівняно з 14,4% у відповідному періоді 2017 року.

Джерелами росту виступали ресурси сектору нефінансових корпорацій, що підтримувалося пожвавленням виробничої діяльності в окремих секторах економіки та високою ціною кон'юнктурою на окремих зовнішніх ринках, ресурси сектору загальнодержавного управління (особливо за рахунок збільшення освоєння інвестиційних коштів місцевими бюджетами, а також фінансування розвитку оборонно-промислового комплексу країни). У свою чергу, проводилася робота щодо розширення інструментів залучення інвестицій, в тому числі зростало залучення кредитів іноземних банків.

У рейтингу «Глобальний індекс конкурентоспроможності 2018» Україна посіла 83 місце серед 140 країн світу, покращивши свої позиції за рік на 6 пунктів.

У 2017 році Україна посіла 89 місце серед 135 країн світу (Всесвітній економічний форум у 2018 році застосував нову методологію складання рейтингу країн за Індексом, переглянувши також рейтинг 2017 року. Відповідно, порівнювати місце країни в оновленому рейтингу 2017 року із рейтингом «Глобальний індекс конкурентоспроможності 2017/2018», складеним з використанням старої методології, є некоректним). У 2016 році Україна посіла 85 місце серед 138 країн світу, втративши за рік 6 позицій [3, с.11].

Упродовж 2018 року спостерігалось збереження високої інвестиційної

активності – реальне зростання валового нагромадження основного капіталу (ВНОК) за підсумком січня-вересня 2018 року становило 13,1% (за розрахунками Міністерства на базі квартальної звітності Держстату), що в цілому відповідає цільовому індикатору, а капітальних інвестицій у 2018 році – 16,4%.

Утриманню третій рік поспіль високої інвестиційної активності сприяло підвищення ролі бюджетних коштів у фінансуванні інвестиційних проектів, яке також триває вже четвертий рік і свідчить про впевненість держави у своїх можливостях забезпечити тривалий стійкий ріст і надає шанс повернути довіру інвесторів до економічної політики держави.

У структурі капітальних інвестицій за джерелами фінансування частка коштів бюджету збільшилась до 12,7% від загального обсягу капітальних інвестицій за січень-грудень 2018 року, також зросла частка власних коштів підприємств – до 71,3% порівняно з 69,9% та кредитів банків та інших позик – до 6,7% порівняно з 5,3%.

Найбільший внесок до зростання капітальних інвестицій мали такі ВЕД, як переробна промисловість (3,6%), добувна промисловість і розроблення кар'єрів (3,5%), оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (3,4%), транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність (1,9%), інформація та телекомунікації (1,7%) [32, с.32].

2.2. Критерії, аналіз та показники організаційно-економічного механізму державного управління у реалізації економічної політики

Відповідно до Звіту про діяльність Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України у 2018 році, говорячи про механізми державного управління у здійсненні економічної політики, слід вказати наступне. Обравши ціль – розвиток конкуренції, малого та середнього бізнесу – Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського

господарства України за підтримки та активної участі бізнесу, інших центральних органів виконавчої влади та місцевого самоврядування послідовно реалізує завдання щодо створення належних умов для ведення бізнесу [32, с. 11].

За ініціати́ви Міністерства, вдосконалення відносин між державою і бізнесом набуло системного характеру – щокварталу проводяться «дерегуляційні» засідання Уряду. За результатами яких:

- надано можливість власникам прав на об'єкти авторського права і суміжних прав самостійно здійснювати контроль за реалізацією норм законодавства, в частині видачі контрольних марок (Закон України від 04.09.2018 № 2514);

- затверджено новий підхід до розроблення критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю), а також уніфікованих форм актів з переліком питань (постанова Кабінету Міністрів України від 10.05.2018 № 342). Запровадження нових засад ризик-орієнтовного підходу до державного нагляду (контролю) дозволяє більш деталізовано та системно підійти до оцінки діяльності суб'єктів господарювання за рахунок встановлення чітких вимог для визначення ступеня ризику від провадження такої діяльності, що забезпечує оптимальний перерозподіл уваги органів державного нагляду (контролю) з менш ризикових суб'єктів господарювання на більш ризикові;

- скасовано дискримінаційне положення щодо трудових прав працівників представництв іноземних юридичних осіб (постанова Кабінету Міністрів України від 18.07.2018 № 571, розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.07.2018 № 513;

- створено законодавчі передумови для реформування системи колективного управління в Україні, встановлення процедури контролю за діяльністю організацій колективного управління з боку суб'єктів авторського права і суміжних прав та держави (у випадку необхідності). Це удосконалисть

процес управління майновими правами суб'єктів авторського права і суміжних прав, що призведе до збільшення зборів винагороди для творців, сприятиме покращенню іміджу України на міжнародній арені та сприятиме забезпеченню прав та законних інтересів суб'єктів авторського права і суміжних прав (прийнято розроблений Міністерством Закон України від 15.05.2018 № 2415);

- створено нормативно-правові передумови для запровадження та функціонування механізму «єдиного вікна» на кордоні, що сприятиме скороченню часу та фінансових витрат суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності (проекти Законів України реєстраційний номер 8574 та реєстраційний номер 8575, положення яких враховано в Законі України від 06.09.2018 № 2530);

- забезпечено провадження господарської діяльності суб'єктами господарювання без застосування печаток (постанова Кабінету Міністрів України від 10.05.2018 № 353) [32, с. 12-13].

У 2018 році Міністерство продовжило забезпечувати системний підхід до реалізації державної політики у сфері розвитку підприємництва та використання принципів кращої міжнародної практики задля створення сприятливих умов для відкриття, ведення і зростання малого і середнього підприємництва:

- прийнято План заходів з реалізації Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.05.2018 № 292);

- схвалено Концепцію реформування інституту саморегулювання в Україні, яка надає можливість суб'єктам господарської та професійної діяльності здійснювати саморегулювання такої діяльності і створює законодавчі підстави для делегування саморегулюючим організаціям окремих функцій, які на сьогодні здійснюються органами державної влади з регулювання господарської та професійної діяльності (розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.05.2018 № 308);

- утворено (при МЕРТ) консультативно-дорадчий орган – Офіс розвитку

малого і середнього підприємництва, діяльність якого сприятиме: формуванню інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва, розвитку державно-приватного діалогу з питань розвитку підприємництва, розробленню програм підтримки суб'єктів малого і середнього підприємництва, організації взаємодії та координації діяльності органів державної влади, інших державних органів, громадських організацій, що представляють інтереси суб'єктів малого і середнього підприємництва, інших організацій тощо (наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 16.10.2018 №1500).

Також упродовж 2018 року МЕРТ з метою здійснення реформування корпоративного управління стратегічних держкомпаній, що мають залишатись у власності держави:

- схвалено Основні засади впровадження політики власності щодо суб'єктів господарювання державного сектору економіки, реалізація яких забезпечить умови для ефективного володіння суб'єктами господарювання державного сектору економіки, підвищення ефективності діяльності зазначених суб'єктів, що позитивно вплине на національну економіку та бізнес-середовище, а також сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості України для міжнародних інвесторів та дозволить збільшити обсяг надходжень до державного бюджету у вигляді виплачених дивідендів та податків (пункт 8 протоколу засідання Уряду від 10.10.2018 № 41);

- введено в експлуатацію електронну систему збору та обробки інформації про діяльність суб'єктів господарювання державного сектору економіки (спільний наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України та Мінфіну від 17.08.2018 № 1140/701, зареєстровано в Мін'юсті від 26.12.2018 за № 1463/32915). Придбано ліцензію на програмний продукт, забезпечено органи управління необхідною для роботи кількістю робочих місць;

- удосконалено процедури конкурсного відбору керівників суб'єктів господарювання державного сектору економіки в частині удосконалення

роботи Комітету з призначення керівників особливо важливих для економіки підприємств (спрощено механізм відбору CEO та членів наглядової ради, зменшено кількість членів Номінаційного комітету, удосконалено процедуру пошуку топ-менеджерів тощо) та визначення Секретаріату Кабінету Міністрів України відповідальним за організаційне, інформаційне, матеріально-технічне забезпечення діяльності Комітету керівників особливо важливих для економіки підприємств (постанова Кабінету Міністрів України від 21.03.2018 № 190);

- обмежено розмір винагороди (премії) керівникам суб'єктів господарювання державного сектору економіки у разі незатвердження (непогодження) в установленому законодавством порядку річного фінансового плану (постанова Кабінету Міністрів України від 18.07.2018 № 718);

- упорядковано перелік об'єктів державної власності, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави (виключено з переліку 4 об'єкти, діяльність яких не відповідає критеріям та включено 15 об'єктів), що сприятиме здійсненню контролю за ефективним використанням і збереженням майна стратегічних підприємств та забезпечить застосування індивідуального підходу до їх приватизації (постанова Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 555);

- збільшено коло аудиторських фірм, які залучаються до аудиту фінансової звітності або консолідованої фінансової звітності суб'єктів господарювання державного сектору економіки, з метою підвищення рівня конкуренції на ринку аудиторських послуг в держсекторі (постанова Кабінету Міністрів України від 03.10.2018 № 847);

- затверджено базовий норматив відрахування частки прибутку, що спрямовується на виплату дивідендів за результатами фінансово-господарської діяльності у 2017 році господарськими товариствами з державною часткою у статутному капіталі, у розмірі 75% (постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2018 № 139);

- з 39 фінансових планів на 2018 рік державних комерційних та казенних підприємств, господарських товариств, у статутному капіталі яких більш як

50% акцій (часток) належить державі, що є суб'єктами природних монополій, плановий розрахунковий обсяг чистого прибутку яких перевищує 50 млн. грн., а також суб'єктів господарювання, уповноваженим органом управління яких є Кабінет Міністрів України, які підлягають затвердженню Кабінетом Міністрів України, опрацьовано 37 проектів, з яких Урядом затверджено 32;

- забезпечено ведення Реєстру контрактів, укладених з керівниками суб'єктів господарювання державного сектору економіки (станом на 01.10.2018 укладено 1036 контрактів з керівниками економічно активних суб'єктів господарювання державного сектору економіки;

- забезпечено здійснення контролю за виконанням функцій з управління об'єктами державної власності суб'єктами управління шляхом проведення єдиного моніторингу ефективності управління об'єктами державної власності [32, с. 19-20].

У контексті останніх пунктів слід відзначити, що у сфері управління 86 суб'єктів управління перебувало 3358 суб'єктів господарювання державного сектору економіки, за результатами діяльності 9 місяців 2018 року чистий прибуток яких складає 30 137 226,3 тис. грн., дебіторська заборгованість – 198 172 985,8 тис. грн., кредиторська заборгованість – 447 909 169,9 тис. грн., загальна вартість активів – 1 550 394 139,6 тис. грн., середньооблікова кількість штатних працівників – 785 293 осіб, середньомісячна заробітна плата - 10 752,87 грн., сума заборгованості з виплати заробітної плати – 1 078 787,93 тис. гривень[32, с. 20].

Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України на постійній основі здійснюється забезпечення функціонування Єдиного державного порталу адміністративних послуг (24/7) та проводяться роботи щодо розширення його функціональних можливостей, зокрема:

- удосконалено порядок ведення Порталу, поширено сферу використання Порталу не тільки на надання адміністративних послуг, а також на надання інших публічних послуг та доступу до інформації про них; доповнено його структуру новими підсистемами та модулями; визначено

обов'язки держателя Порталу та його адміністратора; уточнено механізм його наповнення суб'єктами надання адміністративних послуг тощо (постанова Кабінету Міністрів України від 23.05.2018 № 395);

- інтегровано Портал із системою електронної взаємодії органів виконавчої влади та реалізовано кабінет суб'єкта надання послуг, що на сьогодні може повністю забезпечити подання користувачами заявок та відповідних документів в електронному вигляді до органів державної влади та отримання результатів адміністративних послуг;

- забезпечено доступ до інформації про послуги та замовлення їх для людей з порушеннями зору;

- побудовано комплексну систему захисту інформації на Порталі та отримано атестат відповідності, зареєстрований в Адміністрації державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України 06.02.2018 за №16228 [32, с. 26].

У контексті реалізації механізмів фінансової підтримки реального сектора економіки України протягом 2018 року за активної участі Міністерства здійснювалась підтримка українських виробників:

- збільшено кількість суб'єктів літакобудування до 42 підприємств, щодо яких запроваджуються тимчасові заходи державної підтримки (до 1 січня 2025 року звільняються від: оподаткування прибутку підприємства; податку на додану вартість; сплати земельного податку; сплати ввізного мита за умови дотримання вимог щодо обсягів ввезення та цільового використання на митну територію України товарів суб'єктами літакобудування для виробництва, ремонту, переобладнання, модифікації, технічного обслуговування авіаційної техніки та авіаційних двигунів) (постанова Кабінету Міністрів України від 10.05.2018 № 349);

- оптимізовано процедури імпорту компонентів для потреб виробництва автомобілів і використання цих компонентів у виробничих процесах (постанова Кабінету Міністрів України від 16.05.2018 № 483);

- на Європейській платформі співпраці кластерів зареєстровано 19

українських кластерів, які працюють в різних регіонах країни та у різних сферах економічної діяльності, зокрема, в авіакосмічному, агропромисловому секторі, які мають можливість інтегруватися до європейської та міжнародної кластерної спільноти, отримувати фінансову та технічну підтримку в рамках програми сусідства ЄС;

- у рамках інтеграції України до Європейської платформи смарт-спеціалізацій у трьох регіонах (Харківська, Закарпатська та Черкаська області) реалізовано пілотні проекти запровадження смарт-спеціалізації промисловості – розроблено проект методики розвитку кластерів та визначення смарт-спеціалізацій регіонів;

- доповнено перелік підприємств, які отримують в якості сировини для виробництва в хімічній промисловості речовини, що використовуються як компоненти моторних палив та визначено обсяги квот на відвантаження, ввезення хімічної сировини для підприємств, зокрема, бензолу, суміші ароматичних вуглеводнів та інших з метою створення оптимальних умов для забезпечення підприємств хімічної галузі сировиною, що забезпечить конкурентні переваги для вітчизняних виробників (постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2018 р. № 1155);

- продовжено термін дії переліку відходів та брухту чорних і кольорових металів, операції з постачання яких, зокрема операції з імпорту, тимчасово звільняються від обкладення податком на додану вартість до 1 січня 2022 року, відповідно до норм Податкового кодексу з метою ліквідації схем ухилення від оподаткування та мінімізації податкових зобов'язань з податку на додану вартість при здійсненні операцій з постачання, у тому числі операцій з імпорту, зокрема, відходів та брухту чорних і кольорових металів (постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2018 № 1177);

- доповнено перелік вітчизняної техніки та обладнання для агропромислового комплексу, вартість яких частково компенсується за рахунок коштів державного бюджету, та удосконалено положення про комісію з формування зазначеного переліку (наказ Міністерства розвитку економіки,

торгівлі та сільського господарства України від 16.03.2018 № 371).

У 2018 році до оновленого переліку техніки та обладнання включено 9254 одиниці сільгосптехніки та обладнання 141 українських заводів-виробників (в 2017 році - 2094 та 60 відповідно);

– розроблено законопроекти, спрямовані на удосконалення правового поля у сфері інструментів торговельного захисту з метою забезпечення добросовісного конкурентного середовища на внутрішньому ринку України. Зокрема, передбачено удосконалення правил і процедур проведення антидемпінгових, антисубсидійних, спеціальних розслідувань та прийняття рішень в рамках таких розслідувань з урахуванням норм СОТ та кращої світової практики (законопроекти України: «Про захисні заходи» (реєстраційний номер 8102), «Про захист від субсидованого імпорту» (реєстраційний номер 8103), «Про захист від демпінгового імпорту» (реєстраційний номер 8104), «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері торговельного захисту» (реєстраційний номер 8105), «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо торговельного захисту» (реєстраційний номер 8106);

– ухвалено Стратегію відродження українського авіабудування на період до 2022 року та План заходів з її реалізації (розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.05.2018 № 429);

– розроблено та направлено до Кабінету Міністрів України проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку промислового комплексу України на період до 2025 року», прийняття якого дасть змогу сформувати та імплементувати комплексну середньострокову систему заходів органів державної влади та місцевого самоврядування, спрямованих на забезпечення сталого всеохоплюючого розвитку промисловості України. Послідовна реалізація Стратегії у середньостроковій перспективі дозволить суттєво скоротити економічне відставання України від розвинутих країн та забезпечити подальше стале, інноваційне та інтенсивне зростання економіки, підвищення економічної стійкості, соціальних стандартів і безпеки держави. Реалізація Стратегії передбачає досягнення індикативних показників,

які дадуть змогу оцінити результати проведення державної політики розвитку промислового комплексу [32, с. 42-45].

У сфері захисту українського експортера на зовнішніх ринках зусиллями Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України:

- забезпечено збереження та покращено умови доступу української продукції вартістю близько 1,65 млрд. дол. США на ринках Туреччини (мідний дріт), Індії (акрилове волокно), Європейського Союзу (феросиліцій та металопродукція) та США (нітрат амонію, трубна продукція);

- Україна отримала індивідуальні квоти за 12 категоріями товарів щодо імпорту української металопродукції;

- взято участь у 11 процедурах врегулювання суперечок СОТ (у якості позивача, відповідача, третьої сторони) з метою відстоювання інтересів українських експортерів на зовнішніх ринках (6 у якості позивача, 2 - відповідача та 3 - третьої сторони). Зокрема, здійснювалась протидія торговельної агресії Росії в ході оскарження обмежувальних заходів щодо: імпорту нітрату амонію, імпорту залізничного рухомого складу, стрілочних переводів та іншого залізничного обладнання, обмеження транзитного руху та імпорту та транзиту певної української продукції [32, с. 46].

Звісно, прогрес України у створенні умов для полегшення ведення бізнесу міг бути набагато більшим. Протягом року Міністерство пропонувало Парламенту ухвалити комплексний законопроект щодо покращення позиції України в рейтингу «Легкості ведення бізнесу» (наразі незважаючи на підвищення рейтингу до 71 місця цільового показника – 40 місце – не досягнуто). З різних причин у 2018 році його ухвалити не вдалося.

Крім того, Міністерству розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України не вдалося досягти запланованих показників щодо:

- утворення наглядових рад (6) державних унітарних підприємств та господарських товариств, у статутному капіталі яких більше 50% акцій (часток) належать державі, органом управління якими є МЕРТ. Наглядові ради утворені

лише на 2 державних підприємствах, що пояснюється тривалістю організаційних процедур щодо зміни типу цих товариств з публічних на приватні. Зазначена робота буде продовжена Міністерством за результатами аналізу річної звітності підприємств за 2018 рік;

– ліквідації 10 державних підприємств, що входять до сфери управління Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. Ліквідовано 3 державних підприємства. До основних причин затримки ліквідації підприємств слід віднести: складну процедуру передачі до архівних органів документації підприємств, що ліквідуються; необхідність вирішення окремих спірних питань у судовому порядку; відсутність покупців на об'єкти нерухомості у зв'язку з їх незадовільним фізичним станом та необхідність погоджувати з Фондом держмайна зміну початкової вартості таких об'єктів [32, с. 22].

В 2018 році Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України були розроблені пропозиції щодо внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» в частині гармонізації законодавства із стандартами ЄС, а також впровадження закупівлі товарів із застосуванням електронних каталогів. Ці пропозиції були включені до проекту Закону «Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» та деяких інших законодавчих актів України», поданого Президентом України до Верховної Ради України як невідкладний (реєстраційний номер 8265), який не був прийнятий Парламентом. Однак продовжуючи роботу, спрямовану на удосконалення законодавства, Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України розроблено проект нового Закону «Про публічні закупівлі», який передбачає комплексні зміни, пов'язані із запровадженням спрощених закупівель, удосконаленням механізму оскарження, посиленням відповідальності за порушення законодавства про закупівлі, а також запровадженням електронних каталогів тощо [32, с. 22].

Водночас поки що незадовільною залишається динаміка зміни середнього показника участі в закупівлях та показника їх успішності. Вищезазначений

законопроект зокрема, містив норми, які мали позитивно вплинути на збільшення успішно завершених процедур закупівель та призвести до зростання конкуренції на торгах. Однак у зв'язку з його неприйняттям, позитивних змін шляхом впровадження інших заходів досягти не вдалось.

Поряд з цим залишається актуальним питання стосовно інтеграції електронної системи закупівель «Прозорро» з електронними сервісами, що ведуться Мінфіном, Держказначейством та ДФС. Вирішення зазначеного питання потребує більше часу, враховуючи необхідність узгоджених дій з центральними органами виконавчої влади та врегулювання технічних питань.

Лишається актуальним питання стосовно забезпечення територіальної доступності до адміністративних послуг, особливо для мешканців об'єднаних територіальних громад (ОТГ). Вирішення цього питання потребує узгоджених дій з боку територіальних громад та органів державної влади щодо подальшої розбудови мережі ЦНАП.

Також, з метою покращення функціонування ЦНАП необхідно впровадження електронного документообігу, електронізація послуг, підключення ЦНАП до державних реєстрів.

Незважаючи на покращення інвестиційного клімату у 2018 році не вдалось переломити тенденцію незначного притоку прямих іноземних інвестицій, яка склалась в Україні, починаючи з 2014 року. За даними НБУ сальдо прямих іноземних інвестицій у 2018 році становило 2,4 млрд. дол. США.

Обсяг залучених з початку інвестування прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку України на 31.12.2018 за даними Держстату становив 32291,9 млн. дол. США. Найвагоміші обсяги надходжень прямих інвестицій були спрямовані до підприємств промисловості - 33,0% та установ та організацій, що здійснюють оптову та роздрібну торгівлю; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів - 16,7%.

До основних країн-інвесторів належать Кіпр - 27,5% обсягу залучених з початку інвестування прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку України на 30.12.2018, Нідерланди - 21,9%, Велика Британія - 6,1%,

Німеччина - 5,2%, Швейцарія - 4,8%, Віргінські Острови (Брит.) - 4,1% і Австрія - 3,1% [32, с. 35].

Серед основних стримуючих притік прямих іноземних інвестицій в Україну факторів слід назвати: триваючі військові дії на території України, невирішення питання вільного обігу землі, політична невизначеність у зв'язку із виборами, які відбудуться у 2019 році, гальмування проведення великої приватизації, окремі обмеження руху капіталу, недовіра інвесторів до судової системи.

Незважаючи на досягнуте прискорення зростання промисловості у 2018 році, вплив як ситуативних, так і системних стримуючих чинників не дозволив забезпечити досягнення цільового рівня розвитку промислового виробництва (1,6% проти 4,5-7,5% в середньому щорічно).

Так, у 2018 році продовжився негативний тиск з боку Російської Федерації (зокрема, були введені обмеження переміщення великотоннажних суден внаслідок побудови Керченського мосту, а також блокування діяльності морських портів Азовського моря), що позначився на ускладненні діяльності економічних суб'єктів України та відповідно результатах діяльності окремих галузей промисловості. Найбільше негативний вплив від даних чинників відчували підприємства металургійного виробництва (у 2018 році обсяги виробництва металургії на тлі сприятливої зовнішньої кон'юнктури зросли лише на 0,6%).

Також стримуючими чинниками залишаються: висока затратність виробництва, зношеність основних фондів, висока конкуренція (зокрема, з боку імпортової продукції), значна залежність від умов функціонування та сировини. Саме останній чинник найбільше позначився на діяльності харчової промисловості [32, с. 45].

У 2018 році Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України розроблено та направлено на розгляд Уряду проекти законів України «Про державне стратегічне планування» та «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України», прийняття яких надає можливість:

– змінити короткострокове бачення на довгострокове, дискретне на системне, аналіз політики об'єднати із стратегуванням, підвищити рівень політичної та економічної культури у суспільстві;

– забезпечити законодавче підґрунтя для формування цілісної системи державного стратегічного планування розвитку країни, встановити вимоги щодо цілевизначення, цілепокладання та взаємозв'язок цілей, пріоритетів, завдань, заходів, показників досягнення цілей розвитку та відповідних ресурсів, в першу чергу, бюджетних;

– підвищити ефективність реалізації документів стратегічного планування за рахунок запровадження їх комплексного моніторингу та оцінки ефективності;

– підвищити ефективність використання бюджетних коштів та обґрунтованість державних витрат;

– сформувати механізм отримання постійно діючої незалежної оцінки політичних рішень та ініціатив.

З різних причин (багаторічна відсутність консенсусу як в експертному середовищі, так і в позиціях органів влади щодо системи стратегічного планування в цілому, її окремих складових, зв'язку з бюджетним процесом) у 2018 році його ухвалити не вдалося.

РОЗДІЛ 3. Шляхи підвищення ефективності реалізації механізмів державного управління

Система державного управління в Україні вже тривалий період часу перебуває в стані реформування, головною метою якого проголошено підвищення рівня і якості життя населення. Той факт, що сьогодні експерти й фахівці у даній сфері ведуть мову про новий етап реформи, але не про її завершення, не варто сприймати як підтвердження того, що процес затягся в часі. За цей час були послідовно пройдені різні етапи в розвитку реформи, у ході реалізації яких відбувалася зміна підходів до процесу організації й технології реформування. Дані зміни були викликані як розвитком уявлень про те, яка держава і яке керування потрібні нашому суспільству, так і розвитком самого українського суспільства й держави, інститутів їх складових, що не могло не спричинити зміну початкових концепцій та ідей, підходів й інструментів реалізації. Крім того, реформа державного управління – це комплексне модернізаційне завдання, розв'язання якого можливе тільки за умови консолідації зусиль усіх відомств і конструктивних політичних сил. Сьогодні Україна, пройшовши свій шлях у даному напрямку, уже нагромадила чималий досвід, що вимагає уважного вивчення, щоби вибудувати найбільш ефективну траєкторію подальшого розвитку системи державного управління.

Модернізація державного управління у сучасній Україні, як показує накопичений досвід реформування, здійснюється за кількома найбільш істотними напрямками і стосується цілого ряду нововведень. Зокрема, при проведенні адміністративної реформи, реформи державної служби, бюджетного процесу та інших реформ особливе значення приділялося наступним аспектам [5, с. 110]:

- оптимізації масштабів і характеру державного управління;
- стандартизації й регламентації управлінської діяльності;
- поліпшенні взаємодії виконавчої влади й суспільства;
- формуванню «електронного уряду»;

- інформаційному забезпеченню й управлінню змінами;
- удосконалюванню державної служби;
- управлінню й бюджетуванню за результатами діяльності.

Власне підвищення ефективності реалізації механізмів державного управління у Міністерстві розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України має бути пов'язане саме із цими напрямками:

Оптимізація масштабів і характеру державного управління

У 2020 році Міністерству доцільно й надалі працювати над поліпшенням й оптимізацією експортного потенціалу України. Зокрема, значні видатки необхідно спрямувати на формування статутного капіталу Експортно-кредитного агентства.

Крім того, в наступному році повинна розпочати функціонування державна установа «Офіс з просування експорту України». У 2020 році слід забезпечити проведення освітніх заходів в яких мають взяти участь близько 300-400 учасників та отримати доступ до баз даних, що включатимуть інформацію про торговельну діяльність у 50 країнах у фокусі, згідно з Експортною стратегією.

Зазначене надасть змогу:

- оновити структуру оглядів ринків у фокусі і підготувати огляд щодо країн пострадянського простору й далекого зарубіжжя;
- запропонувати вітчизняним експортерам нову послугу – огляд ринку їх товару в попередньо обраних пріоритетних країнах;
- почати підготовку до секторальних оглядів країн у фокусі, які раніше закуповувалися у міжнародних консультантів.

Стандартизація й регламентація управлінської діяльності

Фінансування прикладних наукових і науково-технічних розробок у сфері стандартизації, метрології та еталонної бази, гармонізації національних стандартів з міжнародними та європейськими у 2020 році потребує видатків у сумі близько 170 млн. грн., що має забезпечити:

- прийняття близько 800 національних стандартів гармонізованих з міжнародними та європейськими;
- завершення та впровадження до 30 НДДКР у сфері метрології та стандартизації;
- створення та вдосконалення державних еталонів, утримання та експлуатація до 80 державних первинних еталонів.

Крім того, протягом 2020 році має бути забезпечено прийняття до 90 міжнародних та європейських стандартів, як національних, методом підтвердження.

Поліпшення взаємодії виконавчої влади й суспільства

На фінансову підтримку суб'єктів господарювання у 2020 році Міністерством передбачено видатки в сумі близько 2 млрд. Зазначені видатки мають бути спрямовані на забезпечення життєдіяльності Криворізького гірничо-збагачувального комбінату окислених руд та фінансову підтримку видань з економічних питань. Підтримка Комбінату має покращити фінансовий стан підприємства та залишити його інвестиційно привабливим.

На фінансування розвитку оборонно-промислового комплексу у 2020 році міністерством передбачені видатки в сумі 3,5 млрд. Зазначені кошти мають бути спрямовані на виконання завдань та заходів, передбачених державними цільовими програмами, що надасть можливості продовжити роботу по створенню нових та нарощуванню існуючих виробничих потужностей для виготовлення озброєння та військової техніки.

На фінансування зовнішньоекономічного співробітництва та туризму у 2020 році Міністерством мають бути здійснені заходів щодо:

- поглиблення торговельних відносин з ЄС і його держав-членів та забезпечення ефективного використання двостороннього інституційного механізму Спільних міжурядових комісій для забезпечення економічної безпеки України в умовах гібридної війни з РФ та відстоювання економічних інтересів на зовнішніх ринках;

- покращення та збереження доступу на зовнішніх ринках в рамках справ торговельного захисту, що створює кращі умови доступу українських товарів на зовнішні ринки;
- виконання фінансових зобов'язань зі сплати членських внесків, що сприятиме створенню позитивного іміджу України, як надійного економічного партнера.

Формування «електронного уряду»

Крім того, з метою збільшення загальної потужності та продуктивності підприємства (1500 персоналізованих документів на годину) державному підприємству «Поліграфічний комбінат «Україна» у наступному році мають бути виділені кошти в сумі близько 70 млн. грн., на закупівлю автоматичної системи для персоналізації паспортів BookMaster One.

Також МЕРТ може виступати як основний прогнозно-аналітичний центр в уряді.

У рамках покращення роботи в частині збору, оброблення, оприлюднення та обміну даними за координації МЕРТ у 2020 році має бути:

- затверджено План державних статистичних спостережень на 2020 рік, розроблений Держстатом;
- утворена Міжвідомча комісія з питань сприяння проведенню Всеукраїнського перепису населення. Проведено три засідання комісії, на яких має бути прийнято низку рішень щодо застосування інноваційних технологій під час проведення Всеукраїнського перепису населення, розглянуто проект Технічних вимог на надання послуг із розробки Концепції технології оброблення даних Всеукраїнського перепису населення та проектно-технічної документації на створення автоматизованої системи збирання та оброблення переписних даних тощо;
- прийнято рішення щодо проведення пробного перепису населення, яке планується провести в Оболонському районі м. Києва та Бородянському районі Київської області;

- розроблено та подано на затвердження Уряду проект Програми розвитку державної статистики до 2023 року;
- підписано та реалізовано угоди щодо взаємообміну інформаційними ресурсами між Державною службою статистики України та Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, про інформаційне співробітництво між Державною фіскальною службою та Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства.

Інформаційне забезпечення й управління змінами

Упродовж 2020 р. Міністерству розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства доцільно:

- забезпечити підготовку і проведення Всеукраїнського перепису населення 2020 року. При цьому слід розробити Концепцію технології оброблення даних перепису населення та проектно-технічної документації на створення автоматизованої системи збору та оброблення переписних даних (АС «Перепис 2020»);
- провести навчання фахівців за денною формою навчання, спеціальністю «Економіст-статистик»;
- провести науково-дослідні роботи за темами: «Розробка методологічних положень щодо складання допоміжного (сателітного) рахунку «Витрати на охорону навколишнього природного середовища», «Розробка методики для оцінки обсягів кінцевого споживання енергії домогосподарствами за цілями призначення методами математичного моделювання»;
- провести обстеження домогосподарств, що дасть можливість забезпечити проведення моніторингу показників бідності, оцінювання ефективності Стратегії подолання бідності в Україні тощо.

Вперше в історії незалежної України в результатів проведених переговорів було виділено ділянку під забудову павільйону на Всесвітній виставці «Експо – 2020», яка стане найбільшою глобальною виставкою у світі та буде присвячена пошуку шляхів взаємозв'язку, співпраці та формування

нових партнерських відносин для розвитку інновацій і нових ідей для створення кращого майбутнього.

Внаслідок тривалого розгляду іноземною стороною Контракту про участь України у цій виставці, будівельні роботи із забудови павільйону на Всесвітній виставці «Експо – 2020» було перенесено на наступний рік.

Протягом 2020 року має бути забезпечено проведення до 20 заходів та семінарів у сфері туризму. Проведені заходи мають сприяти забезпеченню позитивної динаміки зростання показників розвитку сфери туризму та курортів, зокрема:

- збільшенню кількості іноземних туристів подорожуючих Україною;
- зростанню обсягу надходжень до зведеного бюджету (податки та збори) від господарської діяльності суб'єктів туристичної діяльності.
- зростанню обсягу надходжень до місцевих бюджетів від сплати туристичного збору.

Удосконалення державної служби

Важливим напрямом удосконалення державної служби у 2020 році має стати розвиток сфери державного резерву. Протягом 2020 року фінанси Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України мають бути зокрема спрямовано на здійснення заходів щодо:

- розміщення, зберігання та відпуск матеріальних цінностей державного резерву;
- реалізації і закладення матеріальних цінностей державного резерву відповідно до встановленого Кабінетом Міністрів України плану освіження, поповнення запасів державного резерву за окремими позиціями номенклатури;
- реалізація розброньованих матеріальних цінностей мобілізаційного резерву.

Управління й бюджетування за результатами діяльності

У межах коштів, затверджених Законом України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» має здійснюватися діяльність за 8 напрямками:

- утримання центрального апарату Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України та інших структур влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністерство;
- фінансування зовнішньоекономічного співробітництва та туризму;
- фінансування прикладних наукових і науково-технічних розробок у сфері стандартизації, метрології та еталонної бази, гармонізація національних стандартів з міжнародними та європейськими;
- фінансова підтримка суб'єктів господарювання;
- фінансування розвитку оборонно-промислового комплексу;
- фінансування підтримка експортного потенціалу;
- фінансування сфери державного резерву;
- фінансування сфери статистики.

На утримання центрального апарату Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України та центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністерство у 2020 році передбачено видатки в сумі 1 873,3 млн. грн.

Зазначені видатки мають бути спрямовані на оплату праці співробітників апарату Міністерства та відповідних центральних органів виконавчої влади, оплату комунальних послуг та енергоносіїв, утримання будівель, інші поточні та капітальні видатки для забезпечення виконання функцій міністерства та інших владних структур.

ВИСНОВКИ

Таким чином, розглянувши тему даного дослідження, ми прийшли до наступних висновків:

1. Розглянуті теоретичні засади механізмів державного управління. З'ясовано, що одні вчені під механізмом розуміють апарат держави, тобто систему її органів, за допомогою яких здійснюється державна влада, а інші – механізм (апарат) держави визначають як спеціально створену постійну діючу ієрархічну систему державних органів, установ і посадових осіб, що здійснюють державну владу, завдання й функції держави. Окремі науковці включають у механізм держави органи держави й державну організацію.

Ми пропонуємо наступне визначення, механізм державного управління — це система, що призначена для практичного здійснення державного управління та досягнення поставлених цілей, яка має певну структуру, методи, важелі та інструменти впливу на об'єкт управління з відповідним правовим, нормативним та інформаційним забезпеченням

Загальні принципи організації й діяльності механізму державного управління, виражені в основному законі, одержують свій подальший розвиток і конкретизацію в другій групі принципів, що закріплюються в законах і підзаконних актах.

2. Проаналізовані роль та функції механізмів державного управління у реалізації економічної політики держави. Встановлено, що державне управління, що забезпечує реалізацію економічних функцій держави, здійснюється за допомогою проведення економічної політики, яка, у свою чергу, реалізується через певний набір механізмів державного управління.

Розробка економічної політики, як механізм державного управління, — це прийняття державних рішень, пов'язаних із законодавчим процесом і оперативним управлінням з боку органів виконавчої влади. Розробка економічної політики держави полягає в її науковому обґрунтуванні, врахуванні необхідності забезпечення соціально-економічної стабільності й

розвитку країни. Це передбачає наукове визначення цілей, завдань і пріоритетів, що відображають потреби й інтереси суспільства, вибір механізмів й інструментів її практичної реалізації.

Інституціональні інструменти економічної політики впливають на економіку шляхом створення організаційно-інституціональних структур, включаючи формування виконавчих структур державної влади, створення й підтримка державного сектору, підготовку економічних програм і прогнозів, підтримку дослідних центрів тощо.

До найважливіших економічних інструментів відносять складові фінансового й кредитно-грошового механізмів. У співвідношенні їх використання багато чого залежить від домінуючої на цей момент теоретичної концепції макроекономічного регулювання.

3. З'ясовані особливості механізмів державного управління у здійсненні економічної політики в Україні на прикладі Міністерства розвитку економіки, торгівлі і сільського господарства України. Виявлено, що Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України.

Міністерство відповідно до покладених на нього завдань реалізує такі механізми державного управління:

- узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до його компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України та в установленому порядку вносить їх на розгляд Кабінету Міністрів України;
- розробляє проекти законів та інших нормативно-правових актів з питань, що належать до його компетенції;
- здійснює нормативно-правове регулювання питань, що належать до його компетенції;
- проводить аналіз стану та тенденцій економічного і соціального розвитку України;

- готує разом з іншими центральними та місцевими органами виконавчої влади, а також Національним банком прогнози економічного і соціального розвитку України на середньо- та короткостроковий періоди;
- визначає економічні засади демографічного і соціального розвитку, розробляє прогнози чисельності населення України за статеві-віковою структурою, заробітної плати та ринку праці;
- здійснює організаційно-методичне керівництво і координацію роботи з підготовки прогнозів та програм економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, областей, районів і міст на середньо- та короткостроковий періоди;
- проводить аналіз стану конкурентоспроможності національної економіки, визначає напрями діяльності і розробляє заходи щодо підвищення її рівня;
- проводить аналіз впливу інструментів валютно-курсової, грошово-кредитної політики на розвиток економіки, розробляє пропозиції щодо підвищення ефективності їх використання для досягнення економічного зростання;
- розробляє в межах повноважень, передбачених законом, пропозиції щодо вдосконалення бюджетного та податкового законодавства .

4. Досліджені критерії, аналіз та показники організаційно-економічного механізму державного управління у реалізації економічної політики. З'ясовано, що основу ефективних механізмів державного управління повинна становити система принципів їх формування. При формуванні механізмів національної економічної політики необхідно, у першу чергу, дотримуватися принципу науковості та принципу системності.

Виходячи із системи цілей, визначаються основні завдання механізмів державного управління у здійсненні економічної політики, сформовані у дві групи.

Перша – забезпечення й підтримка функціонування ринкової системи: створення правової бази (захист права власності, законодавче регулювання

взаємин між споживачами, виробниками, найманими робітниками); надання послуг (підтримка громадського порядку, запровадження системи стандартів виміру ваги і якості продуктів, організація грошового обігу), що сприяють ефективній роботі ринкової системи; захист конкуренції і боротьба з монополізмом.

Друга пов'язана із посиленням ринкової системи й модифікаціями її функціонування: завдання економічної стабілізації, що передбачає стимулювання економічного росту та контроль над рівнем безробіття й інфляції; перерозподіл ресурсів у випадку, коли ринкова економіка не в змозі виготовити ті чи інші товари й послуги; вирішення проблеми економічної нерівності.

Завдання механізмів державного управління фіксують напрямок якісних і кількісних змін в економічній системі суспільства. Для їхнього досягнення держава використовує різні інструменти й методи.

Важливим етапом політики є контроль – моніторинг ходу виконання заходів, відповідних результатів та їх наслідків. Контроль – необхідна умова ефективності економічної політики, спрямована на недопущення зловживань й помилок. Мова йде про створення інститутів контролю над владою. Такими інститутами могли б стати, зокрема, аналітичні й експертні неурядові організації. Відсутність механізмів контролю над діяльністю владних організацій призводить до зниження виконавської дисципліни на всіх рівнях.

5. Проаналізовано шляхи підвищення ефективності реалізації механізмів державного управління у здійсненні економічної політики. Встановлено, що наслідком переходу до нової моделі участі держави в економічному житті суспільства в Україні має стати стала орієнтація на реалізацію наступних установок:

- звільнення від надлишкових державних функцій;
- виключення конкуренції компетенцій (коли складно зрозуміти, яке відомство за що відповідає й у чийому введенні перебуває те або інше питання);

– передача учасникам ринку багатьох контрольних функцій, які раніше виконувала держава.

Напрямки модернізації механізмів державного управління у здійсненні економічної політики пов'язані зі стандартизацією й регламентацією управлінської діяльності, супроводжуються наступними інноваціями:

- розробкою адміністративних регламентів взаємодій і внутрішньої діяльності державних органів влади;
- розробкою й запровадженням адміністративних регламентів окремих державних функцій, державних послуг і процесів;
- розробкою переліків і стандартів державних функцій, пов'язаних із зовнішніми взаємодіями, і державних послуг.

Крім того, на нашу думку, підвищення ефективності реалізації механізмів державного управління у Міністерстві розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України має бути пов'язане із такими напрямками:

- оптимізація масштабів і характеру державного управління;
- стандартизація й регламентація управлінської діяльності;
- поліпшення взаємодії виконавчої влади й суспільства;
- формування «електронного уряду»;
- інформаційне забезпечення й управління змінами;
- удосконалення державної служби;
- управління й бюджетування за результатами діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні проблеми теорії держави і права : [навчальний посібник] / Є. В. Білозьоров, Є. О. Гіда, А. М. Завальний та ін.; за заг. ред. Є. О. Гіди. – К. : ФОП О.С. Ліпкан, 2010. – 260 с.
2. Атаманчук Г. В. Теория государственного управления / Г. В. Атаманчук. – М. : Омега-Л, 2004. – 301 с.
3. Байтин М. И. Механизм государства / М. И. Байтин // Теория государства и права / под ред. Н.И. Матузова и А.В. Малько. М., 2001. – С. 99-109.
4. Бакуменко В. Д. Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії, методології, практики : монографія / В. Д Бакуменко. – К. : Вид-во УАДУ, 2002. – 328 с.
5. Бакуменко В. Формування економічної політики (методологічні аспекти) / В. Бакуменко, В. Белецький // Вісник Української академії державного управління при Президентіві України. – 1998. – № 3. – С. 107-113.
6. Бандурка О. М. Влада в Україні на зламі другого і третього тисячоліть / О. М. Бандурка, В. А. Греченко. – Харків : Вид-во Ун-ту внутр. справ, 2000. – 304 с.
7. Баррадос М. Шляхи забезпечення професійної та політичної прозорості державної служби : інформаційні матеріали до лекції для слухачів НАДУ при Президентіві України / М. Баррадос. – К. : НАДУ, 2009. – 13 с.

8. Батанов О. В. Публічна влада як суспільно-політичний феномен: постановка проблеми / О. В. Батанов // Правова держава. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2005. – Вип. 16. – С. 272-282.
9. Белов Д. М. Реформування державної влади в Україні: аналіз положень Основного Закону України / Д. М. Белов // Форум права. – 2012. – № 1. – С. 82-87.
10. Бисага Ю. М. Перегляд основного закону (теоретичні аспекти) / Ю. М. Бисага, Д. М. Белов // Науковий вісник Ужгородськ. нац. ун-ту. Серія «Право». – 2007. – Вип. 8. – С. 69-74.
11. Бисага Ю. Ю. Юридична відповідальність вищих органів державної влади та місцевого самоврядування / Ю. Ю. Бисага, Д. М. Белов. – Ужгород : Ліра, 2011. – 212 с.
12. Бобровська О. Ю. Методологічні засади дослідження економічної політики розвитку регіонів / О. Ю. Бобровська, С. В. Корнієвський // Університетські наукові записки. – 2013. – № 4. – С. 453-461.
13. Богатырева Т. Г. Управленческие трансформации XXI века: государство и экономика / Т. Г. Богатырева // Экономика: вчера, сегодня, завтра. – 2016. – Том 6. № 12А. – С. 107-120.
14. Борисенко О. П. Зовнішньоекономічна політика держави: концепція, стратегія, механізми реалізації [Текст] : монограф. / О. П. Борисенко. – Донецьк : Юго-Восток, 2012. – 404 с.
15. Бульба О. Законодавча влада як один з елементів принципу розподілу влади / О. Бульба // Право України. – 2002. – № 6. – С. 113-117.

16. Василенко И. А. Государственное и муниципальное управление / И. А. Василенко. – М. : Юрайт, 2013. – 495 с.
17. Вебер М. Избранное. Образ общества / М. Вебер. – М. : Наука, 1994. – 678с.
18. Вебер М. Три типа господства / М. Вебер // Двадцать два. – 1990. – № 72. – С. 17-25.
19. Веніславський Ф. В. Проблеми української моделі організації державної влади (порівняльно-правовий аналіз розподілу владних повноважень між гілками державної влади в Україні за чинною Конституцією України та за законопроектом про внесення змін до Конституції України № 4105) / Ф. В. Веніславський // Конституційна реформа: експертний аналіз. – Х. : Фоліо, 2004. – С. 73-84.
20. Вільгушинський М. Й. Категорія «публічна влада» у сучасній інтерпретації: нотатки до наукової дискусії / М. Й. Вільгушинський // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2013. – № 3. – С. 8-13.
21. Выдрин Д. И. Очерки практической политологии / Д. И. Выдрин. – К. : Знання, 1991. – 387 с.
22. Гаджиев К. С. Концепция гражданского общества: идейные истоки и основные вехи формирования / К. С. Гаджиев // Вопросы философии. – 1991. – № 3 – С. 15-21.
23. Галкин А. И. Перспективы развития административной реформы и дальнейшего совершенствования государственного управления в Российской Федерации / А. И. Галкин // Альманах мировой науки. – 2016. – № 1-3 (4). – С. 118-123.

24. Глинкина С. П. К вопросу о разнообразии моделей капитализма, или Что мы построили в результате трансформации: доклад / С. П. Глинкина. – М. : Институт экономики РАН, 2016. 25 с.
25. Гринь О. Д. Орган державної влади як складова державного апарату / О. Д. Гринь // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. – 2014. – Вип. 11(1). – С. 11-13.
26. Дегтярев А. А. Политическая власть как регулятивный механизм социального общения / А. А. Дегтярев // Полис. – 1996. – № 3. – С. 107-111.
27. Дем'янчук О. П. Державна політика і державне управління: політологічні аспекти: монографія / О. П. Дем'янчук. – К. : Факт, 2008. – 272 с.
28. Державне управління : словник-довідник / Укладачі: В. Д. Бакуменко (кер. творч. кол.), Д. О. Безносенко, І. М. Варзар та ін. // За заг. ред. В. М. Князева, В. Д. Бакуменка. – К. : Вид-во УАДУ, 2002. – 228 с.
29. Дудник І. М. Вступ до загальної теорії систем [Текст] / І. М. Дудник. – К. : Кондор, 2009. – 205 с.
30. Жежнич П. І. Технології інформаційного менеджменту [Текст] / П. І. Жежнич. – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2010. – 260 с.
31. Звіт про діяльність Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України у 2018 році. – Київ, 2018. – 69 с.
32. Історія розвитку політичної думки. – К. : Наукова думка, 1996. – 173 с.

33. Калашнікова С. А. Освітня парадигма професіоналізації управління на засадах лідерства : монографія / С. А. Калашнікова. – К. : Київ, ун-т ім. Бориса Грінченка, 2010. – 380 с.
34. Каневський О. С. Розвиток теорії розподілу влади / О. С. Каневський. – Севастополь : Севастопольський держ. технічний ун-т, 2012. – 60 с.
35. Ківалов С. В. Парламентський контроль за діяльністю органів виконавчої влади в Україні: Історія, теорія, перспективи / С. В. Ківалов, І. К. Залюбовська. – О. : Юридична література, 2014. – 150 с.
36. Конституційне право зарубіжних країн : короткий курс лекцій з дисципліни [Електронний ресурс]. – Режим доступу: studme.com.ua/149807274475/pravo/kanadskaya_partiynaya_sistema.htm.
37. Концепція державної регіональної політики : Указ Президента України від 25.05.2001 р. № 341/2001 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 22. – Ст. 983.
38. Коротич О. Б. Державне управління регіональним розвитком України : [монографія] / О. Б. Коротич. – Х. : Вид-во ХарРІНАДУ «Магістр», 2006. – 220 с.
39. Краснов Б. И. Теория власти и властных отношений / Б. И. Краснов // Социально-политический журнал. – 1994. – № 6. – С. 20-25.
40. Краснокутський О. В. Особливості розвитку ідеології державотворення на різних етапах історії: авторитарна та демократична моделі державного управління / О. В. Краснокутський // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2012. – Вип. 49. – С. 47-56.
41. Крушельницька Т. П. Політика економічна / Т. П. Крушельницька // Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при

- Президентів України ; наук.-ред. колегія : Ю.В. Ковбасюк (голова) та ін. - Т. 4: Галузеве управління / Наук.-ред. колегія : М. М. Їжа (співголова), В. Г. Бодров (співголова) та ін. – Одеса : Вид-во ОРІДУ НАДУ, 2011. – С. 500-503.
42. Купряшин Г. Л. Административная реформа: модели и механизмы / Г. Л. Купряшин // Государственное управление. Электронный вестник. – 2016. – № 58. – С. 6-38.
43. Бюджетна децентралізація: як реформа зробила село багатшим [Електронний ресурс]. О. Мельничук. Блоги 2017. URL : <http://4vlada.com/blogs/1224/52004>
44. Латинін М. А. Аграрний сектор економіки України: механізм державного регулювання : [монографія] / М. А. Латинін. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2006. – 320 с.
45. Лобанов В. В. Модернизация государственного управления: проблемы и решения / В. В. Лобанов // Вопросы государственного и муниципального управления. – 2010. – № 2. – С. 136-145.
46. Маєв А. Децентралізація влади у Франції. URL : [file:/// C:/Users/user/Downloads/apdyo_2012_3_25. pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/apdyo_2012_3_25.pdf).
47. Макиавелли Н. Государь / Н. Макиавелли. – М. : МГУ, 1996. – 639 с.
48. Малахова Т. А. Приоритеты инвестиционной политики государства в развитии промышленного сектора экономики / Т. А. Малахова // Государственное управление. Электронный вестник. – 2014. – № 47. – С. 213-227.
49. Малярєнко Т. А. Экономическая преступность в переходной экономике / Т. А. Малярєнко, Т. В. Хайлова // Управління та регулювання діяльності

підприємств, установ та організацій: Зб. наук. пр. Серія «Державне управління». Т. III. Вип. 10. – Донецьк : ДонДАУ, 2002. – С. 178-181.

50. Масгрейв Р. А. Государственные финансы: теория и практика : пер. с англ. / Р. А. Масгрейв. – М. : Бизнес Атлас, 2009. – 716 с.
51. Матеріали сайту Міністерства економічного розвитку торгівлі і сільського господарства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>.
52. Мацола М. І. Межі впливу державної влади / М. І. Мацола // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2010. – № 14 – С. 420-428.
53. Методологія державного управління: словник-довідник [Текст] / уклад. В. Д. Бакуменко [та ін.]. – К. : НАДУ, 2004. – 196 с.
54. Ницше Ф. Полное собрание сочинений / Ф. Ницше. – Т. 9. – М. : Знание, 1990. – 563 с.
55. Пастух К. В. Формування та механізми реалізації державної економічної політики на регіональному рівні / К. В. Пастух // Актуальні проблеми державного управління. – 2015. – № 1. – С. 260-267.
56. Політична відповідальність державно-управлінської еліти як чинник підвищення ефективності державного управління : наук-метод. розробка / авт. кол. : Е. А. Афонін, О. Л. Валецький, В. В. Голубь та ін. ; за заг. ред. В. А. Ребкала, В. А. Шахова. – К. : НАДУ, 2011. – 44 с.
57. Політологія : підручник / Ред. О. В. Бабкіна, В. П. Горбатенко. – К. : ВЦ «Академія», 2003. – 528 с.
58. Положення про Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України [Електронний ресурс] / Затверджено

постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 459 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 11 вересня 2019 р. № 838). – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/838-2019-%D0%BF#n32>.

59. Поповкін В. А. До концепції державної регіональної економічної політики / В. А. Поповкін // Наукові доповіді Національного інституту стратегічних досліджень. – К. : НІСД, 1995. – Вип. 37. – 63 с.
60. Про засади державної регіональної політики : Закон України від 05.02.2015р. № 156-VIII // Офіційний вісник України. – 2015. – № 18.
61. Про стимулювання розвитку регіонів : Закон України від 08.09.2005 р. № 2850-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2005. – № 51. – Ст. 548.
62. Регіоналізація і вибори як засоби удосконалення владних відносин в Україні: теорія і практика / Українська академія держ. управління при Президентові України. Харківський регіональний ін-т / О. О. Дьомін (заг.ред.). – Х. : Магістр, 2013. – 580 с.
63. Себайн Д. Г. Історія політичної думки / Д. Г. Себайн, Т. Л. Торсон. – К. : Сяйво, 1997. – 838 с.
64. Система державного управління Канади: досвід для України / уклад. О. І. Максимова; за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка. – К. : НАДУ, 2010. – 60 с.
65. Система розробки і здійснення публічних політик в Україні: Колективна монографія. Під заг. ред. О. П. Дем'янчука. – К. : Факт, 2004. – 224 с.
66. Смородинський В. С. Влада в громадянському суспільстві: вступ до дослідження засад суддівської діяльності / В. С. Смородинський //

Проблеми законності: Респ. міжвідом. наук. зб. ; відп. ред. В. Я. Тацій. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2007. – Вип. 86. – С. 3-11.

67. Спиридонов Л. И. Теория государства и права / Л. И. Спиридонов. – М. : Знание, 1996. – 468 с.
68. Сурай І. Особливості формування лідерства в системі державного управління в Канаді / І. Сурай, С. Держановська // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2015. – Вип. 1. – С. 24-35.
69. Сурай І. Формування й розвиток еліти в державному управлінні: досвід Канади / І. Сурай // Вісн. НАДУ – 2012. – № 4. – С. 78-88.
70. Сырых В. М. Теория государства и права / В. М. Сырых. – М. : Знание, 2001. – 337 с.
71. Теория государства и права / Под ред. В. К. Бабаева. – М. : Юристь, 2002. – 592 с.
72. Теория государства и права. Курс лекций. / Под ред. Н. И. Матузова, А. В. Малька. – М. : Юристь, 2015. – 672 с.
73. Теорія держави і права / А. М. Колодій, В. В. Копейчиков, С. Л. Лисенков, В. П. Пастухов, В. О. Сумін, О. Д. Тихомиров; за заг. ред. В. В. Копейчикова. – К. : Юрінформ, 1995. – 192 с.
74. Теорія держави і права: [навч. посіб.] І Бостан С. К., Гусарев С. Д., Пархоменко Л. М. та ін. – К. : Видавничий центр «Академія», 2013. – 348с.
75. Теплюк М. Публічна влада в Україні: визначення поняття і конституційно-правова природа / М. Теплюк // Право України. – 2009. – №5. – С. 6-22.

76. Тимашова Т. Н. Канадская модель федерализма : монография / Т. Н. Тимашова. – М. : Анкил, 2002. – 126 с.
77. Тихонович В. В. Оптимізація механізмів державного управління економічним співробітництвом з урахуванням позитивного іноземного досвіду / В. В. Тихонович // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Управління. – 2014. – Вип. 1. – С. 348-355.
78. Туча В. В. Методологічна сутність взаємодії політичної влади та державного управління у процесі прийняття та імплементації політичних рішень / В. В. Туча // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Управління. – 2011. – Вип. 4. – С. 353-360.
79. Хайлова Т. В. Аналітична оцінка стану економічної безпеки підприємництва: загальнодержавний та регіональний підхід / Т. В. Хайлова // Національна академія управління при Президентіві України. Зб.наук.пр. – К. : Вид-во НАДУ, 2004. – Вип.1. – С. 333-341.
80. Хайлова Т. В. Основи комплексного підходу до управління економічною безпекою підприємництва / Т. В. Хайлова // Державне управління процесами життєдіяльності і галузевого розвитку регіону: Зб. наук. пр. Серія «Державне управління». Т. IV. Вип. 25. – Донецьк : ДонДАУ, 2003. – С. 235-240.
81. Чиркин В. Е. О публичной власти (Постановка проблемы) / В. Е. Чиркин // Государство и право. – 2003. – № 10. – С. 8-15.
82. Шахов В. А. Державно-владні відносини (Короткий виклад лекційного курсу) / В. А. Шахов / Національна академія держ. управління при Президентіві України. – К.: Видавництво НАДУ, 2015. – 84 с.

83. Приходченко Т. А. Теорії та концепції регіонального розвитку умовах

[Електронний ресурс]. Ефективна економіка. 2016. № 9. URL:

<http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=ua&z=5149>

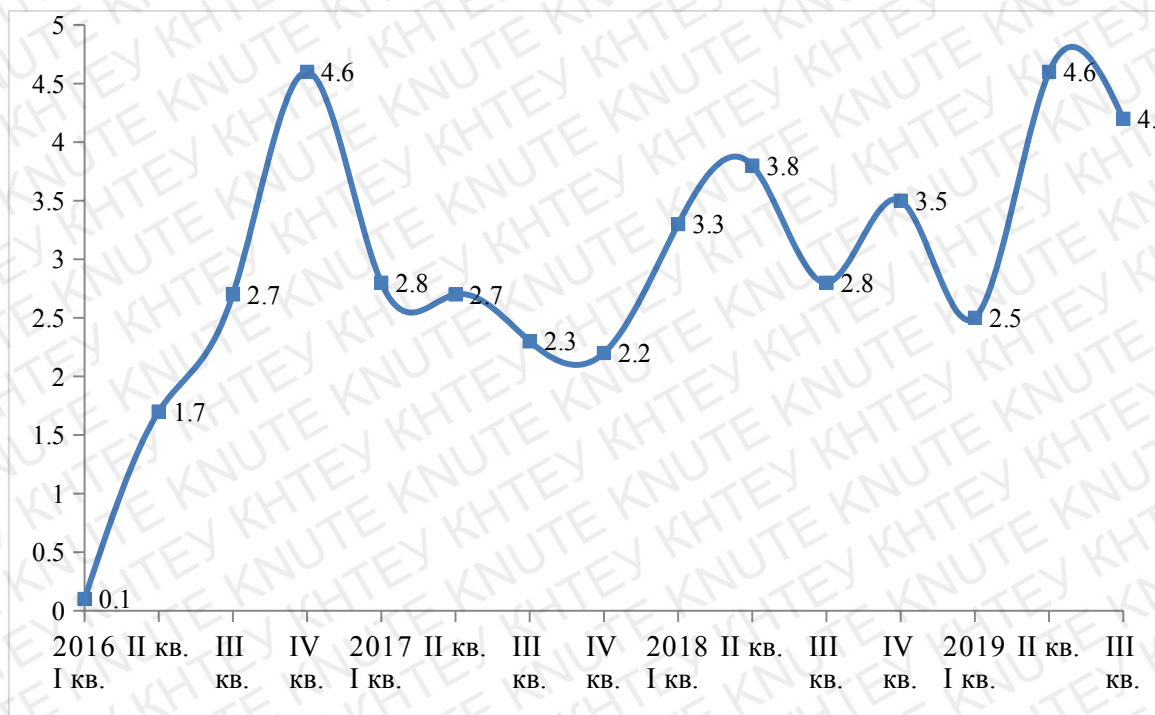
84. Кунєв Ю.Д., Коросташова І.М., Мазур А.В. Управління в митній

службі: підруч. Київ: Центр навч. л-ри, 2006. 406 с.

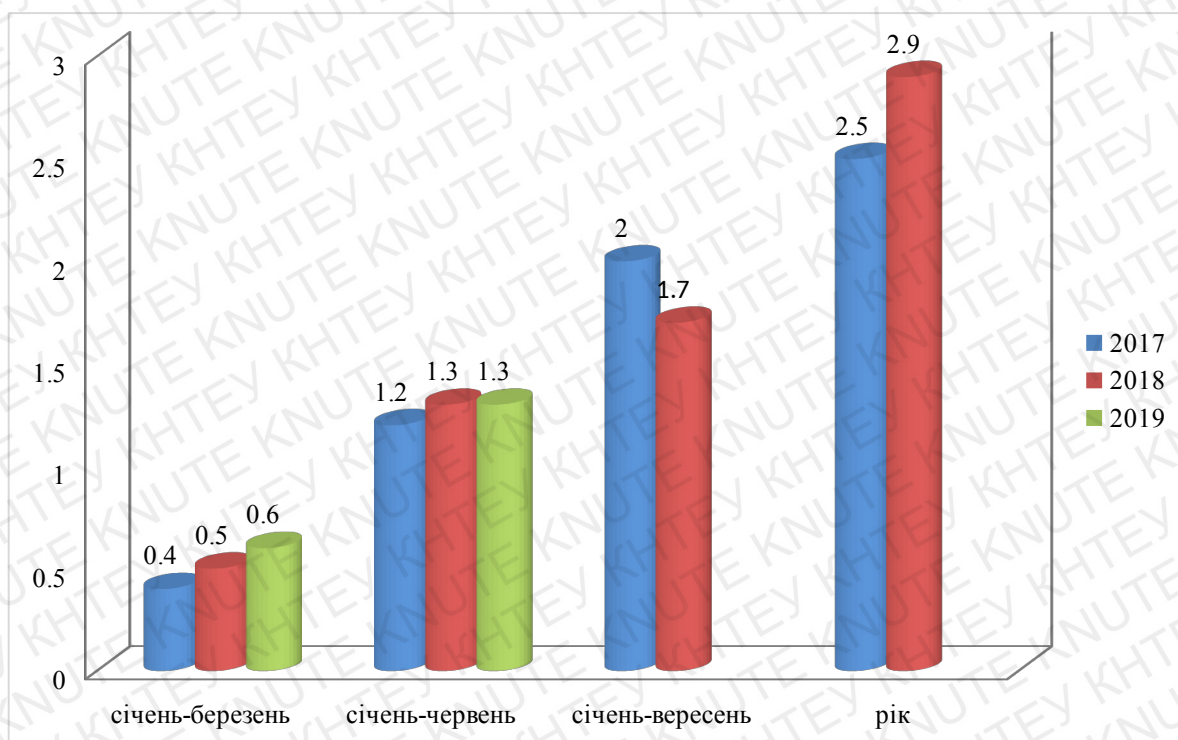
ДОДАТКИ

Додаток А

Зміна реального ВВП України (у % до відповідного кварталу попереднього року) [32, с. 6]

Надходження прямих інвестицій (акціонерного капіталу) в Україну (наростаючим підсумком з початку року), млрд. дол. США [32, с. 7]

Додаток Б

Нормативно-правові акти, розробником яких є
Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства
України України [32]

**ПЕРЕЛІК ЗАКОНОДАВЧИХ АКТІВ, РОЗРОБЛЕНИХ ТА ПРИЙНЯТИХ
У 2018 РОЦІ**

*ПЕРЕЛІК ЗАКОНІВ, РОЗРОБЛЕНИХ МІНІСТЕРСТВОМ,
ТА ПРИЙНЯТИХ В ЦІЛОМУ В 2018 РОЦІ*

- Закон України «Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав» від 15.05.2018 № 2415;
- Закон України «Про приєднання України до Метричної конвенції» від 23.05.2018 № 2445;
- Закон України «Про внесення змін до статті 5 Закону України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних» від 04.09.2018 № 2514;
- Закон України «Про ратифікацію Торговельної угоди між Урядом України та Урядом Королівства Таїланд» від 06.09.2018 № 2532;
- Закон України «Про ратифікацію Угоди між Урядом України та Урядом Турецької Республіки про взаємне сприяння та захист інвестицій» від 06.09.2018 № 2528;
- Закон України «Про ратифікацію Угоди між Україною та Португальською Республікою про економічне співробітництво» від 06.09.2018 № 2529.

*ПЕРЕЛІК ЗАКОНОПРОЕКТІВ, РОЗРОБЛЕНИХ МІНІСТЕРСТВОМ У 2018 РОЦІ, ЯКІ
ЗНАХОДЯТЬСЯ НА РОЗГЛЯДІ У ВЕРХОВНІЙ РАДІ УКРАЇНИ*

- Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання питань авторського права і суміжних прав, реєстраційний номер 7539;

- Проект Закону про захисні заходи, реєстраційний номер 8102;
- Проект Закону про захист від субсидованого імпорту, реєстраційний номер 8103;
- Проект Закону про захист від демпінгового імпорту, реєстраційний номер 8104;
- Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері торговельного захисту, реєстраційний номер 8105;
- Проект Закону про внесення змін до Митного кодексу України щодо торговельного захисту, реєстраційний номер 8106;
- Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання інвестиційної діяльності в Україні, реєстраційний номер 8124;
- Проект Закону про концесії, реєстраційний номер 8125;
- Проект Закону про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо створення умов для модернізації інфраструктури шляхом реалізації проектів на умовах державно-приватного партнерства, у тому числі концесії, реєстраційний номер 8126;
- Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо створення умов для модернізації інфраструктури шляхом реалізації проектів на умовах державно-приватного партнерства, у тому числі концесії, реєстраційний номер 8127;
- Проект Закону про внесення змін до статті 2 Закону України «Про публічні закупівлі», реєстраційний номер 8128;
- Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо приведення їх у відповідність із Законом України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», реєстраційний номер 8191;
- Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення ефективного функціонування Експортно-кредитного агентства, реєстраційний номер 8318;
- Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо

- військових стандартів, реєстраційний номер 8370;
- Проект Закону про внесення зміни до статті 21 Закону України «Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання», реєстраційний номер 8469;
 - Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо спрощення митних процедур, реєстраційний номер 8574;
 - Проект Закону про внесення змін до Митного кодексу України щодо спрощення митних процедур, реєстраційний номер 8575;
 - Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо перетворення державних унітарних комерційних підприємств у державні акціонерні товариства, 100 відсотків акцій яких належать державі, реєстраційний номер 8578;
 - Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України, реєстраційний номер 8579;
 - Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо метрології та метрологічної діяльності, реєстраційний номер 9061;
 - Проект Закону про внесення зміни до розділу XXI «Прикінцеві та перехідні положення» Митного кодексу України щодо особливостей оподаткування відеотюнерів цифрового наземного (ефірного) телерадіомовлення, реєстраційний номер 9131;
 - Проект Закону про внесення змін до Митного кодексу України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про стандартизацію», реєстраційний номер 9195;
 - Проект Закону про внесення змін до додатка №3 до Закону України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» щодо реалізації державних інвестиційних проектів, реєстраційний номер 9197;
 - Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації окремих положень законодавства Європейського Союзу у сфері інтелектуальної власності, реєстраційний номер 9385;

- Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо дерегуляції та лібералізації адміністративних послуг у сфері зовнішньоекономічної діяльності, реєстраційний номер 9388;
- Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення сприятливих умов для залучення іноземних інвестицій в оборонно-промисловий комплекс, реєстраційний номер 9401;
- Проект Закону про внесення змін до Митного тарифу України, встановленого Законом України «Про Митний тариф України», щодо ставок мита на пряжу, реєстраційний номер 9458.

ПЕРЕЛІК ЗАКОНОПРОЕКТІВ, РОЗРОБЛЕНИХ МІНІСТЕРСТВОМ У 2016-2017 РОКАХ, ЯКІ ЗНАХОДЯТЬСЯ НА РОЗГЛЯДІ У ВЕРХОВНІЙ РАДІ УКРАЇНИ

- Проект Закону про ратифікацію Угоди (у формі обміну листами) між Урядом України та Організацією економічного співробітництва та розвитку щодо приєднання до Декларації про міжнародні інвестиції і багатонаціональні підприємства, відповідних Рекомендацій та процедурних Рішень Ради Організації економічного співробітництва та розвитку, реєстраційний номер 0158;
- Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації» щодо деяких об'єктів сільськогосподарської та транспортної галузей, реєстраційний номер 4536;
- Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення надання адміністративних послуг суб'єктам господарювання, реєстраційний номер 4562;
- Проект Закону про внесення змін до деяких законів України, що регулюють державну статистичну діяльність, реєстраційний номер 4584;
- Проект Закону про Установу бізнес-омбудсмена, реєстраційний номер

4591;

- Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо скасування дозволу на імпорт в Україну товарів, щодо яких застосовуються заходи нагляду або регіонального нагляду, реєстраційний номер 4610;
- Проект Закону про визнання таким, що втратив чинність, Декрету Кабінету Міністрів України «Про управління майном, що є у загальнодержавній власності, в будівництві та промисловості будівельних матеріалів», реєстраційний номер 5042;
- Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», реєстраційний номер 5116;
- Проект Закону про військово-технічне співробітництво, реєстраційний номер 5479;
- Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав споживачі, реєстраційний номер 5548;
- Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення охорони прав на компонування напівпровідникових виробів, реєстраційний номер 5694;
- Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення правової охорони географічних значень, реєстраційний номер 6023;
- Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо технічного регулювання у сфері спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку та інших технічних засобів негласного отримання інформації, реєстраційний номер 6088;
- Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про адміністративні послуги» щодо удосконалення порядку надання адміністративних послуг, реєстраційний номер 6388;
- Проект Закону про внесення зміни до статті 71 Бюджетного кодексу України щодо поліпшення інвестиційного клімату в Україні,

- реєстраційний номер 6541;
- Проект Закону про внесення змін до Митного кодексу України щодо поліпшення інвестиційного клімату, реєстраційний номер 6542;
 - Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо поліпшення інвестиційного клімату в Україні, реєстраційний номер 6543;
 - Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про стандартизацію», реєстраційний номер 7123;
 - Проект Закону про внесення зміни до статті 35 Закону України «Про публічні закупівлі» у зв'язку з прийняттям Закону України «Про стандартизацію», реєстраційний номер 7124;
 - Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про радіочастотний ресурс України» щодо забезпечення впровадження нових радіотехнологій, реєстраційний номер 7181;
 - Проект Закону про Митний тариф України, реєстраційний номер 7306;
 - Проект Закону про створення та виробництво озброєння, військової і спеціальної техніки, реєстраційний номер 7389.

Загалом протягом 2018 року урядом України прийнято 133 постанови та 257 розпоряджень Кабінету Міністрів України, розробником яких було Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. Видано 2035 наказів Міністерства.

Додаток В

Проблеми Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства та шляхи їх вирішення

Недостатньо коштів на роботу
провідних структурних підрозділів
Міністерства

Механізм 1 –
удосконалення державної
служби

Механізм 2 – управління й
бюджетування за
результатами діяльності

1. Розміщення, зберігання та відпуск матеріальних цінностей державного резерву;
2. Реалізація і закладення матеріальних цінностей державного резерву.
3. Реалізація розброньованих матеріальних цінностей мобілізаційного резерву.

На утримання центрального апарату Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України та центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністерство у 2020 році передбачено видатків у сумі 1,8733 млрд грн. Ці видатки спрямовані на ефективність Стратегії первинних еталонів подолання бідності в Україні